

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2014. szeptember–október

Operett

Szentivánéji álom

Fekete ég – A fehér felhő

BÉRES Ilona
NAGY-KÁLÓZY Eszter
TOMPOS Kátya
FÖLDES László Hobo
OLT Tamás
SZARVAS József

műsornaptárral, előadás- és programajánlóval

Életkút – Valère Novarina • Turné – Szentpétervár, Gdansk, Radom • Színháztörténet – Frontszínház és hadifogolyteátrum • Szín(ház)helyek – Saly Noémi: Színészvásár a Pannóniában • Előadásajánlók – Tóték, Egerek, Cseresznyés kert • Versek szódával – Zalán Tibor

Életkút

A színházi előadások erőteljesen hatnak ránk, nézőkre, észlelésünk megújul, és egész másképp kezdünk érteni mindent – ez a legelső feltétele annak, hogy kilépjünk a rabszolgaságból: másképp érteni, még mielőtt másképpen látnánk, és máshogyan cselekednénk. De minden a nyelvvel kezdődik... Minden, ami a nyelvet érinti, a legmélyebb rétegekig hatol. A könyvek, a színház arra szolgál, hogy felebbresszenek és örömmel töltsenek el minket. Egy érzékelésszerű forradalomra várunk. Egy ébredésre. Hogy kilépjünk az álmatagságból, a hipnózisból és a világból, amit nekünk előre gyártottak.

Nekünk, numerotikus európaiaknak, Amnézia-európaiaknak, kik bezáródunk, összetöpreődünk szomorú kis gazdasági határaink közé, kik elfeledjük, hogy Európa nem csupán a párizsi Jakobinus klubban, a tübingeni Athenacumban és a londoni Tőzsdén jött létre, nemcsak Athénban és Berlinben, de Keletet is befogadva, Ázsia és Afrika felé fordulva, meghallva a Cézarea, Alexandria, Szfax, Damaszkusz, Hippó, Jeruzsálem felől jövő hangokat is... ám mi egyre csak felejtünk...

A színház egyike azon ritka helyeknek, ahol kikísérletezhetjük azt, ami mindenütt tiltva van nekünk – és ami rendkívüli derűre ad okot: a kilépést az emberből. „Emberentúlra menni.” Az emberi képmást felmutató színész áldozatán át egy pillanat töredékére az ember már nem lesz számunkra kötelező. Az újjászületéstől részegen, a jelentések minden irányba kinyílnak, és szabadon, szabad alakzatokban röpdösnek az univerzum négy sarka közt kifeszített kötélzeten. Íme a tüzes, átjárt, játékos, természetfeletti, fényszülött testek, felszabadult szerelemmel egyszerre csak a csillagmozgáshoz kapcsolódnak, és abban örvénylenek a forrás felé.

A nyelv, amit a színész valódi testként hordoz és ad át nekünk, úgy terül el előttünk, akár egy elbeszélő tájkép. A nyelv egy folyam, a beszéd pedig egy hullám, amely kicsap belőle. A színész a színpadon újra rálel a nyelv megszületésének energiájára, az első szavak kimondásának döbbenetére. A nyelv a színész által a földre szegeződik és testet ölt a térben, hogy itt mindannyiunk előtt végre felvegye valódi kiterjedését. A színésznek úgy kell cselekednie, hogy a színpadon újraéledjen egy forrás.

A színpad az emberi arc folyamatos újrafelfedezésének vidám helyszíne. Egy életkút. A jó hír, amit a fordított ember, a felforgató ember, vagyis a színész bejelent nekünk, a színház jó híre, amit az egyensúlyvesztés e szerelmese, e lélekakrobata, a tökéletes elmúlás e művésze világgá kürtöl, íme ez: „Menjetek és hirdessétek mindenütt, hogy az ember még mindig nem lett rabul ejtve!”

Valère Novarina

VALÈRE NOVARINA
drámaíró, rendező, esszéista

16 MÉG VANNAK SZÁRNYAIM

„Már nincs szükségem tenyérre, amely hordoz, vagy anyahajóra, amely biztonságot ad. Még vannak szárnyaim, és ha úgy hozza úri kedvem, szakadásig dolgozhatok. Ha majd elfáradok, pihenek, és nézek másokat. Most szabad vagyok...” (Béres Ilona)

30 VISSZA A GYÖKEREKHEZ

A 60-as évek közepén-végén született kedvenc Rolling Stones, Doors számaimat és más bluesokat akartam játszani. Nem gondoltam azon, hogy ez majd magyarul bárkit is érdekelni fog. 36 éve szerelemből kezdtem játszani. Ez az egy, ami nem változott azóta sem. (Földes László Hobo)

38 PORTRÉ: TOMPOS KÁTYA

„...tudatosabb vagyok, mint a pályám elején, ám változatlanul szeretek sok mindent a sorsra bízni. Viszont, ha már megtalál egy munka, akkor azzal szeretek foglalkozni, utána menni, körbejárni. Nem szeretnék rágörcsölni a dolgokra, mert az a jó, ha mindennek tudok örülni. Nagyon kíváncsi természet vagyok, érdekelnek a sikerek és a bukások is.”

44 SZÍNÉSZVÁSÁR

Évtizedekig a szálloda teraszán és termeiben zajlott a nevezetes színészvásár. Virágvasárnap minden társulat szétszéledt, mindenki indult Pestre „a ripacsok tőzsdéjére”, hogy a következő szezonra új társulatot találjon magának. A lapos erszényű kisvárosi direktorok is ekkor remélték felfedezni a jövőbeni bonvivánokat és ügyeletes primadonnákat.

NEMZETI

**A Nemzeti Színház magazinja
2014. szeptember-október**

Ingyenes időszaki kiadvány
II. évfolyam, 1. szám

Főszerkesztő:
Kornya István

Fotó:
Eöri Szabó Zsolt

Kiadó:
Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:
Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat:
Kónya Ábel

Címlap:
Szarvas József Zuboly jelmezében a
Szentivánéji álom című előadásban
(fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár
1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitva tartás:
hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és
ünnepeken 14-18 óra között, illetve az
előadások kezdetéig.

Jegyiroda
1061 Budapest, Andrassy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995
Nyitva tartás:
hétköznapokon 10 és 19,
szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

www.nemzetiszhaz.hu

Nyomdai előkészítés:
Inform-Line Stúdió Kft.

Nyomda:
Érdi Rózsa Nyomda

Megjelenik 25 000 példányban
Lapzárta: 2014. szeptember 5.

7

13

21

27

46

51

Premier | Szentivánéji álom

- 7 Tündérmese és mélylélektan // Shakespeare és a Szentivánéji álom
8 Álom és valóság határvidékén // David Doiasvili
10 Megmarad egy-egy fontos mondat... // Nagy-Kálózy Eszter
11 A színészi idegrendszerek... // Szarvas József

Premier | Fekete ég – A fehér felhő

- 13 Mirákulum a frontról // Molnár Ferenc és A fehér felhő
14 Emlékezés és felejtés // Vidnyánszky Attila
16 „Még vannak szárnyaim” // Béres Ilona
18 „Féltem, hogy elgyávulok” // Olt Tamás

Premier | Operett

- 21 A lengyelség legnagyobb „antilengyele” // Witold Gombowicz és az Operett
22 „Kegyesen becsapjuk a nézőt” // Andrzej Bubień rendező
24 Premiárgaléria – Operett

Előadásajánló

- 26 Tóték | Egerek | Vissza a gyökerekhez | Cseresznyéskert | A kaktusz virága | Lovatlan Szent György

Fesztivál

- 34 Utazik a Nemzeti // Gdansk, Szentpétervár, Radom

Tabló

- 36 A Nemzeti Színház társulata 2013/2014

Portré

- 38 „Én meg csak állok, és nézem, hogy mások...” // Tompos Kátya

Szín(ház)helyek

- 44 Saly Noémi: Színészvásár a Pannóniában

Színház-történet

- 46 Frontszínház és hadifogolyteátrum

A Nemzeti hírei

Programajánló

- 50 Nyílt nap | Kölyöknap | Egyetemisták napja | Szirtes Edina Mókus | Berecz András | Zalán Tibor

Váltson bérletet!

- 56 Havi műsor – október

WILLIAM SHAKESPEARE
SZENTIVÁNÉJI ÁLOM

William Shakespeare

Stratford-upon-Avon, 1564 – Stratford-upon-Avon, 1616

450 éve született minden idők legnagyobb drámaírója. Apja kézműves és polgármester volt, anyja egy földbirtokos lánya. Shakespeare feleségül vette a nála nyolc évvel idősebb Anne Hathawayt, és a házasságból három gyermek született.

A források először 1592-ben említik Shakespeare-t drámaíróként. 1599-ben nyílt meg a Globe Színház, amelynek a drámaíró is részvényese volt. Társulata (King's Men) 1603-tól királyi támogatást élvezett. Shakespeare élete végén visszaköltözött szülővárosába.

Közel negyven tragédia és vígjáték alkotójaként tartjuk számon. 154 szonettből álló ciklusának legszebb darabjai a világirodalom gyöngyszemei.

Droeshout-metszet (1623) és a Cobbe portré (1610 körül). Ebből készült Andreas Kahnert montázsa (Universitäts- und Landesbibliothek, Darmstadt, 2009)

TÜNDÉRMESÉ ÉS MÉLYLÉLEKTAN

Shakespeare és a Szentivánéji álom

Jó év volt az 1596-os esztendő Shakespeare számára. Az irodalomtörténet ekkorra datál három drámát: *János király*, *Romeo és Júlia*, *Szentivánéji álom*. Egy sor nagy művét még csak ezután veti papírra, de már megírta legnagyobb királydrámáit, és már elkészültek olyan darabjai, mint *A makrancos hölgy* és a *Tévedések vígjátéka*.

Úgy tartják, minden, ami a *Szentivánéji álom*ban benne van, „hozott anyag”, de attól lett zseniális a mű, hogy ezeket Shakespeare „hordta egybe”, s ögyűrt belőlük naivul groteszk tündérvígjátékot. Szabadon használt latin forrásokat (Ovidius: *Átváltozások*, Apuleius: *Aranyszamár*), angol műveket (Chaucer: *Canterbury mesék*), népi babonákat, hiedelmeket. Shakespeare műve az angol reneszánsz színmű-irodalom egyik legszebb darabja – a klasszikus mitológia, a néphit, a vallás, a polgári gondolkodás, és lényegében a reneszánsz kori filozófia naiv elemeit forrasztja csodálatos egységbe. A vígjátékban mitológiai istenalakok, tündérek, egy királyi pár, ifjú szerelmesek, athéni kézművesek keverednek össze egy éjszaka szövevényes bonyodalmaiban. A vígjáték helyszíne Athén, amely azonban kísértetiesen hasonlít Shakespeare Londonjára.

A *Szentivánéji álom* minden valószínűség szerint megrendelésre íródott, egy fontos esküvőre, és feltételezhető, hogy az udvarban elő is adták, ám arra nincs adat, hogy Shakespeare korában színházban játszották volna. Amikor 1662-ben hatályon kívül helyezték a színházakat bezáró rendeletet (1642), rögtön másorra tűzték ezt a darabot

is. Több zeneszerzőt is meghíletett a vígjáték. Operát írt a mű alapján Henry Purcell (1692) és Benjamin Britten (1960), Felix Mendelssohn pedig nyitányt komponált (1826).

A *A Midsummer Night's Dream* a 450 éve született mester legnépszerűbb darabja – legalábbis magyar nyelvterületen ezt állították színre a legtöbbször (a Nemzetiben a *Lear király* vezet). A Nemzetiben játszották először magyar nyelven: Arany János az 1864-es Shakespeare-jubileumra, az „avoni hattyú” születésének 300. évfordulójára készítette el a fordítást. A mostani előadás nemcsak Arany, hanem Nádasdy Ádám 1994-es fordítását is használja. A *Szentivánéji álom* nagy alakításokra adott lehetőséget legendás művészek, így Blaha Lujza, Bajor Gizi, Mészáros Ági, Bara Margit, Ungvári László, Ladányi Ferenc, Kállai Ferenc, Bessenyei Ferenc számára.

A magyar színháztörténet jeles eseményeként (fordulat, kis forradalom) szokás emlegetni Peter Brook világhírű *Szentivánéji álom*-rendezésének 1972-es budapesti vendégjátékát. A Royal Shakespeare Company három estén játszotta a művet a Vígsházban.

„A *Szentivánéji álom* folytatása és egyben paródiája is a *Romeo és Júliának* – írja a tudós, az egyik legjelesebb magyar Shakespeare-ismerő, Géher István. – Ugyanazt mutatja be, de máshogy: kifordítva és megsokszorozva. Nem a párkapcsolatban megjelenő személyiség drámája, hanem látomásos mozgókép-mutatvány, melyben jelenségként mutatkozik meg a személytelen társas ösztön. Kívülnézetben összeuropai tündérmese, belülnézetben csoportos mélylélektan.”

KORNYA ISTVÁN

plakát: OROSZ ISTVÁN

Farkas Dénes, Tompos Kátya és Mátyássy Bence

ÁLOM ÉS VALÓSÁG HATÁRVIDÉKÉN

David Doiasvili rendező

A Szentivánéji álom egy különös beavatási „szertartás” valahol az álom és a valóság határvidékén – mondja a vígjáték sötét oldalait is megmutató grúz rendező, David Doiasvili.

A sokszor színre vitt művek kapcsán felmerül a kérdés: mi felfedezni-való van még bennük?

– A *Szentivánéji álmot* valóban olyan gyakran játsszák, és olyan sokan foglalkoztak már vele, hogy azt gondolhatnánk, erről a darabról már szinte mindent tudunk, igazán új dolgokat nem lehet benne felfedezni. Kialakult sok sztereotípa is ezzel kapcsolatban, hiszen legtöbbször könnyed, vidám tündérmesének fogják fel, amelyben a komikum keveredik a buja szexualitással, szerelmes emberek és féltékeny istenek bolyonganak egy álomszerű erdőben, de végül minden a helyére kerül, és mindenki megtalálja a maga párját. Úgy érzem azonban, hogy ez az olvasat csak a szöveg felszínét súrolja, leegyszerűsítve a darab mélyebb, drámai értelmezését.

Mire számítsunk egy vígjáték esetében?

– Fontos szerepet tölt be a vaskos humor, vagy a finom derű, de meggyőződésem szerint ezek csak akkor érvényesülhetnek igazán, ha jelen van a folyton változó emberi érzelmek, vágyak és csalódások erőteljes drámája, létünk sötét oldala is.

Erre az oldalra hívja nézőit az előadás?

– Az álomnak és a valóságnak ezt a különös, titokzatos viszonyát járjuk körül, amely során a szereplők egy szövevényes érzelmi labirintusba keverednek, felborul bennük mindaz, amit addig magukról, illetve egymásról gondoltak. Az életben is előfordul időnként, hogy a szerelem – a legerőteljesebb emberi érzés –, alaposan felkavarja az életünket. Egyszer csak azon kapjuk magunkat: nem tudunk különbséget tenni a vágyaink diktálta álom és az általunk élt valóság között. Sőt, az is megtörténhet, hogy az álmainkban átélt intenzív érzések valóságosabbnak tűnnek a mindennapi élet megszokott, gyakran csak szerepként megélt valóságánál. A mi értelmezésünkben a *Szentivánéji álom* szereplőinek egymásra találásai, konfliktusai egyúttal olyan próbatételek, amelyeken átesve már senki sem létezhet úgy, mint azelőtt – egy különös beavatás játszódik le a szemünk előtt, valahol az álom és a valóság határvidékén.

Nem először viszi színre a *Szentivánéji álmot*. Hogyan alakult a műről alkotott képe, felfogása?

William Shakespeare

Szentivánéji álom

vígjáték két részben

Arany János és Nádasdy Ádám fordítása alapján

Theseus / Oberon – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Hippolyta / Titánia –
NAGY-KÁLÓZY ESZTER ■ Puck / Philostrate FARKAS DÉNES ■
Egész – TÓTH LÁSZLÓ ■ Lysander – FEHÉR TIBOR ■ Demetrius –
MÁTYÁSSY BENCE ■ Hermia – FÁTYOL KAMILLA m. v. ■ Heléna –
TOMPOS KÁTYA ■ Vackor – REVICZKY GÁBOR ■ Gyalu / Oroszlán –
KRISTÁN ATTILA ■ Zuboly – SZARVAS JÓZSEF ■ Dudás / Thisbe –
SCHNELL ÁDÁM ■ Orrondi – VARGA JÓZSEF ■ Ösztövér / Hold –
RÁCZ JÓZSEF

Díszlet: David Doiasvili // Jelmez: Bánki Róza // Dramaturg: Kozma
András // Ügyelő: Dobos Gábor, Lencsés István // Sógó: Sütő Anikó //
Rendezőasszisztens: Tüü Zsófia

Rendező: David Doiasvili

mikor? hol?

PREMIER: 2014. szeptember 19. – 19 óra • Nagyszínpad

(előbemutató: 2014. július 3. – X. gyulai Shakespeare Fesztivál)

Fátyol Kamilla és Fehér Tibor

– Egyszer már színpadra vittem a darabot a londoni Nemzeti Színházban, illetve Tbiliszi-ben is, de mindegyik előadás más volt. Londonban még én is a meseszerű, könnyedebb utat választottam, azóta viszont sok mindent átéltem, átértékeltem, és valószínűleg ennek köszönhető, hogy a mostani előadásban máshová helyezem a hangsúlyokat. Így például párhuzamosságot látok az athéni uralkodónak és menyasszonyának, valamint tündérorság urának és úrnőjének a viszonya között – nem véletlen, hogy Theseus és Oberon, valamint Hyppolita és Titánia szerepeit összevontuk, vagyis ugyanazok a színészek játsszák a két világ uralkodóit. De a mesteremberek jeleneteiben sem csak a paródiát látom, hanem a színházi lét fájdalmasan nevetséges tragikumát is, és dramaturgiailag úgy éreztem, hogy a Theseus palotájában zajló színjátéknak – minden komikuma mellett – profétikus, szinte végzetszerű felhangjai vannak.

David Doiasvili

Grúz színházi rendező. Tbiliszi-ben született, itt szerzett diplomát a Sota Rusztaveli Színház- és Filmművészeti Egyetem színházrendezői szakán. 1998-tól a Mardzsanasvili Színház főrendezője, 2007 óta a Vaszo Abasidze Állami Zenés és Drámai Színház igazgató-művészeti vezetője Tbiliszi-ben. Olyan jelentős európai teátrumokban is dolgozott, mint a londoni Royal National Theatre, a leeds-i Playhouse Theatre és a szentpétervári Mariinszkij Tyeatr. 2014-ben az I. Madách Nemzetközi Színházi Találkozó-n a Macbeth-rendezése volt látható a Nemzeti Színházban.

Miért látta szükségesnek, hogy Shakespeare szövege kétféle fordításban szólaljon meg?

– Mint említettem, a szereplők a valóság, az ébrenlét állapotából átkerülnek az álom különös világába, és ezt szerettük volna a nyelv eszközeivel is érzékeltetni. Az eredeti szövegnek nem egyféle kano-nizált fordítását használjuk, hanem két különböző korból származó szövegfordítást vettünk alapul, amelyek nyelvileg is érezhetően különböznek egymástól. Az első felvonásban, ahol még a krealitás a meghatározó, Nádasdy Ádám modernebb, a mai nézők számára érthetőbb szövegét használjuk. A második, harmadik és negyedik felvonásban, vagyis a varázslatosan lidérces álom során Arany János 19. századi szövege hangzik el, amelynek sajátos archaikussága kifejezetten „álomszerű” színezetet ad a szereplők megszólalásának. A negyedik felvonás második felétől, az „ébredéstől” kezdve pedig keveredik a két fordítás, mert az előadás koncepciója szerint a szereplők maguk sem tudják már, hogy számukra hol az álom, és hol a valóság.

Az előző évad végén kezdődtek a Nemzetiben a *Szentivánéji álom* próbái. Nyáron megvolt a gyulai Shakespeare Fesztiválon a szabadtéri bemutató. Szeptember elején nekiláttak a nagyszínpadi verzió-nak.

Hogyan érezte magát nálunk ezek alatt a hónapok alatt?

– Bevallom, korábban nem sokat tudtam a magyar színházi élet-ről, ezért különösen meglepett az a magas szakmai felkészültség, rugalmasság és odaadás, amely a Nemzeti Színház társulatát jellemzi. A színészek még a legnehezebb, szinte akrobatikus helyzeteket is művészi igényességgel oldották meg. Szakmailag és emberileg is sokat kaptam tőlük, ami számomra különösen fontos, mert munka köz-ben sokat meríték a színész személyiségéből, energiáiból, ötleteiből.

Kozma András

Nagy-Kálózy Eszter és Horváth Lajos Ottó

„MINDEN SZEREPEBŐL MEGMARAD EGY-EGY FONTOS MONDAT”

Nagy-Kálózy Eszter – Hyppolita és Titánia

Amikor belebújok egy szerepbe, egy másik személyiség szemszögén keresztül rengeteget megtudhatok a nőiségről, a férfiségről, emberségről... Egy színész az élete, munkája során rengeteg szöveggel, szereppel találkozok, amely arra készíteti, hogy elgondolkozzék arról, hogy mi köziük van ezeknek az ő saját életéhez. Persze, csak ha nyitott ezekre az érzésekre. Minden szerepből megmarad egy-egy fontos mondat vagy gondolat, amely beépül az ember lelkébe, és kihat a személyiségére. Biztos vagyok benne, hogy a *Szentivánéji álomban* játszott Hyppolita és Titánia sorsa hosszú ideig elkísér majd.

Különös, de valahogy úgy hozta a sorsom, úgy alakult a pályám, hogy eddig nagyon kevés Shakespeare-darabban játszottam. Eleinte tartottam is a *Szentivánéji álomtól*, éreztem a feladat összetettségét, azt, hogy a figuráknak sokféle megközelítése, megfejtése lehetséges, és tudom, hogy ilyenkor nem könnyű rátalálni a jó és hiteles megoldásra. A rendező összevonta Hyppolita és Titánia, a „valóságos” nő és a tündérkirálynő szerepét, vagyis ugyanannak a

nőnek az éber és álombeli, tudatalatti, szinte ösztönös létét is meg kell mutatnom.

Azt a fajta expresszív előadásmódot, amit a rendező javasolt nekünk, kifejezetten szeretem. A színpadi létezés és mozgás már-már a fizikai színház határát súrolja. Ezt elsősorban a két szerelmespár jeleneteiben alkalmazta, nekik nagyon kötött, szinte akrobatikus koreográfiát talált ki. A Titánia/Hyppolita – Oberon/Théseus – Zuboly szerelmi háromszögben viszont sokkal nagyobb szabadságot adott Horváth Lajos Ottónak, Szarvas Józsefnek és nekem. Hagyta, hogy kísérletezzünk, engedte, hogy megtaláljuk a nekünk megfelelő formát, mozgást, gesztusok sorát. Hagyott időt arra, hogy magunk keressgéljünk, mert így magunkból építkezhettünk – remélem jól és hitelesen.

Nagy-Kálózy Eszter és Szarvas József gondolatait
lejegyezte: KOZMA ANDRÁS

Kristán Attila és Szarvas József | fotók: Eöri Szabó Zsolt

„AMIKOR A SZÍNÉSZI IDEGRENDSZEREK ÖSSZEÉRNEK”

Szarvas József – Zuboly

Mestereimtől, Kapás Dezsőtől és Horvai Istvántól azt tanultam a Színművészetin, hogy egy színésznek, amikor elkezd dolgozni egy darabban, mindig *érdemes* gondolkodnia, de sosem *szabad* prekonceptióval közelítenie a szerepéhez. A jó munkához persze rendező is kell. A jó rendező érzékenyen, finoman tereli a színészt abba az irányba, amit elképzelt magának, a rossz rendező meg vagy nem tudja, hogy mit akar, vagy ráerőlteti a színészre a maga (pre)konceptióját.

Mindezek szellemében Zubolyt illetően én sem próbáltam előre eltervezni vagy kitalálni valamit, hanem David Doiasvilivel, a rendezővel közösen kerestük meg a figurának a jellegzetességeit, helyzeteit, igazságát. A mesteremberek jeleneteiben sem azt kívánta tőlem, hogy egyszerűen csak vicceskedjek a műkedvelő színész és a számárrá változtatott férfi szerepében, hanem azt, hogy Zubolyként egy emberi sorsot mutassak meg. Ebben a sorsban ott van a szerelem lehetősége, és a legszebb emberi érzés elvesztésének drámája, a színészlét abszurditása mellett pedig az álom és valóság közötti vívódás tétje.

A Grúziából érkezett rendező nagyon türelmesen és derűsen, néhol szenvedélyesen és rendkívül láttatóan adta át a gondolatait – élvezet volt vele dolgozni. Úgyesen úgy alakította a próbákat, hogy eleinte külön dolgozott a szerelmeseket játszó legfiatalabb színészekkel, és külön a mesterembereket játszó idősebbekkel, majd egyszer csak összeeszeesztett minket, és hagyta, hogy rácsodálkozzunk egymás játékára. Ez különösen meglódította a játékkedvünket...

Nálam a szerep keresésének van egy olyan pillanata, amikor úgy érzem, mintha a szöveg megszólalna a fejemben. Olyanfajta állapot ez, mint amikor a zenész, megtanulva a szólamát, egyszer csak megszólaltatja a hangszerét, és ezután már képes együtt zenélni a társaival. Ilyen a színész is: bár a színházi alkotás közösségi munka, és annak kreatív eredménye az előadás, egy ideig mégis mindenkinek szüksége van valamiféle magányos önzőségre. A próbák során a színészi idegrendszerek hirtelen összecernek, egymásra hangolódnak. És ekkor már érezni lehet, hogy valami jó felé haladunk...

FEKETE ÉG
háborús előhang

Molnár Ferenc
FEHÉR FELHŐ
mirákulum egy felvonásban

Molnár Ferenc

Budapest, 1878 – New York, 1952

Jogot tanult Genfben, újságíró lett Budapesten. Első színdarabját (*A doktor úr*) 1902-ben mutatták be. 1907-ben volt *Az ördög* premierje, ez hozta el számára a színpadi világsikert, amely élete végéig elkísérte, többek között olyan slágerdarabok révén, mint a *Liliom*, *A testőr*, a *Játék a kastélyban*, *Az üvegcipő*...

Nagyvilági életet élt, nőcsábászként ismerte Pest, híres és viharos házasságai voltak Vészi Margittal, Fedák Sárival és Darvas Lilivel. Depresszióval küszködött egész életében, de az utolsó pillanatig megszállottan írt. Műveivel jól keresett – Csekkszírnék gúnyolták irigyei. 1937-ben járt utoljára Pesten, 1940 januárjától haláláig a New York-i Plaza Hotelben lakott.

Molnár Ferenc – haditudósító az I. világháború idején
| fotó: Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeti Tára

MIRÁKULUM A FRONTRÓL

Molnár Ferenc és A fehér felhő

Amikor 1914 novemberében haditudósítoként elindult a frontra, Molnár Ferenc befutott író volt. Megírta a *Pál utcai fiúkat*, *Az ördögöt* már New Yorkban is játszották, és túl volt a *Liliom* 1909-es sikertelen budapesti bemutatóján (csupán huszonhat előadást ért meg első nekifutásra egyik főműve).

A barátjával alapított *Estnek*, illetve a *Budapesti Naplónak* tudósított többek között a szerb és a galíciai frontról – pontosabban inkább mögüle: „Nem volt bátor ember, még az utcán átmenni is félt – meséli nagyapjáról Sárközy Mátyás író –, a front mögött húsz-harminc kilométerrel, kocsmákban ferblizett a K. und K. tisztekkel, tőlük friss információkat és érdekes, gyakran novellisztikus történeteket hallott. Ezeket gyorsan és ügyesen megírta, megesett, hogy egy-egy jó riportját a világsajtó, az ellenfél sajtója is átvette.”

A kezdeti lelkesedésből és a kincstári optimizmusból kijózanodva, a cenzurális szorításban is hitelesen írt Molnár, remekművű beszámolóit megértés, melegség, pátosz és humor jellemezte. Apró részletekbe menő megfigyelései hitelesen tudósítottak a magyar katonák helytállásáról, hősiességéről, de a bakák szenvedéseiről, a vesztésekről is. Kötetben *Egy haditudósító emlékei* címmel 1916-ban adta ki harctéri írásait.

Molnár, akit haditudósítói munkájáért Ferenc József-renddel tüntettek ki, a sereg főhadiszállásán írta meg *A fehér felhő* című egy-

felvonásos mirákulumát, amiért megkapta a Tudományos Akadémia legrangosabb kitüntetését, a Voinits-díjat.

A Nemzeti Színház az 1914/1915-ös csonka évad utáni szezonban, 1916 elején remek szereposztásban – többek között Bajor Gizivel, Rajnai Gáborral, Somlay Artúrral – tűzte műsorára *A fehér felhőt* (rendező: Hevesi Sándor, zeneszerző: Kacsóh Pongrác). Ezt a besorolhatatlan műfajú darabot közel negyvenszer játszották, akkor utoljára.

„Amíg ez a megpróbáltatás tart, lehet-e hozzá tollal érni? Viszont amíg tart, lehet-e egyébről írni?” – fogalmazott a világháborús darabról és annak aktualitásáról a *Nyugat* kritikusa Ignotus, Kosztolányi pedig azt írta: „csitító morfium a fájdalomra”.

Molnár, a vérbeli hírlapíró-tudósító megírta újságokba, amit látott, és Molnár, a vérbeli színházi szerző, megírta színpadra is, amit gondolt és érzett: azt az igazságtalanságot, hogy a nincstelen, föld nélküli bakákat áldozzák fel ágyútotlékként a magyar föld védelmében, távol a hazától.

Történik 1915-ben. Valahol Galíciában. Magyar husárok éjszákznak sorsukra várva. Az elkövetkező ellenséges támadás a legötétebb forgatókönyv szerint zajlik. Otthon asszonyaik virrasztanak nagy gonddal megírt leveleik fölött, melyek közül néhány még életben talál egy-egy katonát. A többi asszony már csak a férj halálhírére kapja válaszul, aki a lövészárkok mocskáiban, idegen földön, lerongyolódva, ki tudja miféle hatalmakért harcolva pusztult el. A gyerekek elindulnak felfelé, a falu határában lévő hegyre, ahol – így képzelik – apjuk, a mindenkori közlegény, tizedes, hadnagy vár rájuk... a fehér felhőn.

KORNYA ISTVÁN

plakát: OROSZ ISTVÁN

EMLÉKEZÉS ÉS FELEJTÉS

Vidnyánszky Attila rendező

Száz évvel ezelőtt tört ki az első világháború. Vannak, akik úgy tartják, a szarajevói merénylettel (mások szerint az első világháborút lezáró „békével”) kezdődött a 20. század. Tény, hogy az öldöklés négy esztendeje alatt alaposan megváltozott a világ.

A háború lóval kezdődött, és tankkal ért véget; akkor vetettek be először tömegpusztító fegyvert; létrejött az első kommunista állam; Európa térképe szinte a felismerhetetlenségig átalakult – széthullott a hatalmas Osztrák-Magyar Monarchia... Ha az emlékezés és a felejtés kérdését nézzük, vajon sok ez a száz év vagy kevés...

Fekete ég

1916-ban a Nemzetiben mutatták be Molnár Ferenc *A fehér felhő* című egyfelvonásosát. A mű képzeletbeli epilógusa és prologusa a közönség számára maga a mindennapok valósága volt. Ezeknek a hétköznapiaknak az iszonyatába írta bele a mirákulumnak nevezett művét Molnár. Nekünk már csak a mű maradt, az akkori mindennapok mára történelemmé távolodtak: személytelen tan- és tényanyagká.

Azért született meg az előadás első része, a *Fekete ég* című háborús előhang, hogy megmerítkezhessünk abban a háborús korban. Felvilágosítjuk a kor jellegzetes alakjait: a császárt, aki „mindent meggondolt és megfontolt”, a háborút először ellenző, majd szolgáló Tisza István miniszterelnököt, a magyar bakát, az özvegyet, az árvt, a frontszolgálat helyett a Balatonon vitorlázó úriúriukat, a tele orfeumokat. Megidézzük a háborús lelkesedés tébolyát és a kiszolgáltatottságot, azt, hogy nemcsak az ágyútelékeknek használt bakák váltak pusztaszerezzé,

hanem a nők is: a harctéri kuplerájok „katonás” működését szabályozó paragrafusokban részletezték azt is, hány katonát kell az első-, a második- és a harmadosztályú prostituáltaknak naponta kiszolgáltatniuk. Fedák Sári és Jászai Mari naplóján keresztül megjelenik a háború vérgőzében is felelősséggel gondolkozó és cselekvő művész.

Nem a történelem tényeit soroljuk, elevenítjük fel, hanem a kor alakjainak, hangulatainak, ellentmondásainak az esszenciáját, mélységeit kutatjuk. Átéltetjük reméljük tenni az egykor voltat, hogy személyessé váljon a múlt. A *Fekete ég* haláltáncának sötét víziójából jutunk el a második felvonás fehér felhőjére...

Személyes történelem

Tudom: képtelenség felejtés nélkül élni. A legnagyobb megpróbáltatások, borzalmak túlélésének egyik záloga maga a felejtés. Ugyanakkor rettenetesen veszélyes is ez. Hiszen ha az emlékezés helyét átveszi a felejtés, a következő generációk ugyanazokat a hibákat, borzalmakat, bűnöket követik el újra és újra – és ez így is van, amióta világ a világ. Elég csak a közelmúlt történetét felidézni: még egy évtizede sincs, hogy véget értek a délszláv háború borzalmai, és a veszély megint itt ólálkodik a közelben: Ukrajnában pattanásig feszült a helyzet, a térség bármikor belobbanhat.

Álomdarab

(...) Embereket, kik a gondolatnak csak elejéig jutottak, megír egy ember, aki mindent végig tud gondolni. A parasztot: magát, asszonyát, gyermekét: álmodtatja, érezteti, beszélgeti. (...) Tiborc, bevonva aranyfüsttel, mint az olvasókönyvek huszára, kit, tudvalévő egy kicsiny aranypénzzel lovastól együtt be lehet aranyozni. Rettenetes és véres tragédiát is lehetne, rettenetes és véres kézzel, írni erről a témáról, – a parasztról, ki szeretettel és lázadás nélkül meghal a földért, mely nem az övé, csak éppen a mennybéli angyalok előtt röstelkedik, hogy egy talpalat nem sok, annyija sincs belőle. (...) Amíg ez a megpróbáltatás tart, lehet-e hozzá tollal érni? Viszont amíg tart, lehet-e egyébről írni? Azzal a tudatossággal, ami Molnár Ferencnek az ő megíró csálhatatlanságán kívül legbecsesebb adománya, különösen nem. Tehát az öntudatlanokat kell beszéltetni, éreztetni, álmodtatni – az asszonyt, a gyereket, a népet, a közkatonát. S az író csálhatatlan volt abban is, hogy ezeket hol keresse s a magyar író még ezenfelül megértette, hogy az életéért küzdő magyarság leglelkese körül kell keresnie. (...) Molnár maga írta e darabról a legigazabbat és legjobbbat, ez a darab simogatás.

Ignotus: *A fehér felhő*, Molnár Ferenc álomdarabja (Nyugat, 1916)

Bajor Gizi (angyal), Rajnai Gábor (hadapród) – jelenet *A fehér felhő* ősbemutatójából (Nemzeti Színház, 1916) | forrás: Országos Színháztörténeti Intézet és Múzeum

„Molnár a mesébe menekül, hogy megtörténhessen a csoda. Azért ígér illúziót, mert neki sincs más eszköze, amit az iszonyattal szembeállíthatna. Azokért emel szót, akik a legkiszolgáltatottabbak: a gyerekekért... Molnár minden mondatával politizál – mert minden sora, gondolata pacifista.”

A próbák elején arra kértem az előadás diákszereplőit – a kaposvári színészosztályom és a Színművészeti Egyetem hallgatóit –, kutakodjanak családjuk történetében: mit őrzött meg a családi emlékezet és legendárium az első világháborúról. Semmit – mondogatták hetekig. Az otthoni faggatózások, a kérdések aztán itt-ott megnyitották a személyes „archívumokat”, s először lassan, majd tömegével kerültek elő történetek, emlékek, legendák, levelek, naplók, fényképek... Hosszú beszélgetéseink során ki-ki beszámolt felmenői érintettségéről, s ezek beépültek az alakítások gesztusaiba, mondataiba, helyzetébe.

A fehér felhő

Tiszta indulattal írta meg Molnár *A fehér felhőt*. Minden, ami szívfacsaróan szentimentális és patetikus Molnár életművében, az itt is érezhető: Liliom égbe vágása, a *Pál utcai fiúk* kölykeinek heroizmusa és idealizmusa, a legalul lévők tiszta igazsága, mint az *Üvegcipőben*...

A háborús iszonyat elől nincs menekvés, mindenki érintett. Molnár sem tud „megoldást”, csak annak az elemi vágnak adott kifejezést, amit saját korának emberei úgy óhajtottak: az illúziót, a valóságtól való elrugaszkodást. Molnár egy fehér felhőig rugaszkodik el. Az éjg. „Csitító morfium a fájdalomra” – írta Kosztolányi *A fehér felhőről*. A morfium, nem gyógyít, csupán egy ideig elviselhetővé tompítja az elviselhetet-

lent. Molnár „morfiuma” azonban szerintem gyógyír. A háborús árvák elindulnak a falu határában lévő hegyre, onnan a fehér felhőre, hogy találkozzanak elesett apjukkal... Gyönyörű és tiszta mese ez, amelynek végén megtörténik a csoda. És a mese, a csoda – hitem szerint – gyógyít.

Molnár a mesébe menekül, hogy megtörténhessen a csoda. Azért ígér illúziót, mert neki sincs más eszköze, amit az iszonyattal szembeállíthatna. Azokért emel szót, akik a legkiszolgáltatottabbak: a gyerekekért, akik árván maradtak, az asszonyokért, akik özvegyen tengődtek árváikkal, és a bakákért, akik elpusztultak, azt sem tudva, miért is kellett életüket feláldozniuk. Molnár minden mondatával politizál – mert minden sora, gondolata pacifista.

Molnár azzal zárja *A fehér felhőt*, hogy a még életben lévő bakák ott gubbasztanak a lövészárokokban. Csendesen dalolnak. Várják az újabb rohamot. Félnek és remélnek. Most, amikor ezeket a gondolatokat fogalmazom, még nem tudom, miként hangolom majd ezt a jelenetet. A teljes reménytelenségben maradnak majd ott a katonák a lövészárokokban? Vagy Ady igazsága erősödik fel? „Őrzők, vigyázatok a strázsán”... Vagy ha nem tudunk mi sem más megoldást, maradjon legalább valami illúzió... Még nem tudom.

Lejegyezte: KORNIA ISTVÁN

„MÉG VANNAK SZÁRNYAIM”

Béres Ilona a fiatalok alázatáról, egy pikáns kupléről és arról, hogy mi nem derogál

Fiatalokkal dolgozni olyan, mint egy vérátömlesztés – mondja az egyik próba szünetében Béres Ilona. A Kossuth- és Jászai Mari-díjas, Érdemes és Kiváló művész *A fehér felhő* című egyfelvonásosban, illetve az alkotók által közösen létrehozott *Fekete ég* című előhangban több szerepet is alakít.

A Nemzeti közös társulati fotóján már tavaly szerepelt, azután mégsem került az előző évadban színpadra.

– Weöres Sándor *Psychéjébe* hívott Vidnyánszky Attila, ám az az előadás elmaradt, viszont felkért, hogy játsszak ebben a különleges produkcióban, aminek az első fele egy hatalmas vízió az első világháborúról, a második része pedig egy Molnár Ferenc-darab. Nagy örömmel veszek részt a munkában. Egyetemista színésznövendékek, fiatalok között vagyok. Olyan az egész, mint egy vérátömlesztés.

Több figurát is alakít.

– Az első részben egy madamot, aki hosszú paragrafusokat mond fel precízen és pontosan. Elképesztő és hihetetlen, de még a hadi kuplérjokról is született minden részletre kiterjedő szabályzat az I. világháború alatt, amelyben pontosan megszabták, hogy a lányoknak hány percig kell együtt lenni a katonákkal – a harctéri kuncsaft rangfokozatától függően. Hazafias kötelességük volt az is, hogy nemi bajjal fertőzzék meg az ellenség katonáit. Miközben a katonák a harctereken szenvedtek, az emberek Pesten és országszerte báloztak, tele voltak a színházak, a kabarék és az orfeumok. Ez a kettősség is megjelenik az

előadás első részében, még egy pikáns kuplét is elénekelek. A második rész Molnár Ferenc gyönyörű meséje, amiben a gyerekek találkoznak elesett katonákkal és édesapjukkal a fehér felhőn. Ebben egy tapasztaltabb, idős özvegyet játszom. Azt mondom egyszer: „Abbahagytam a sírást, mert akkor a gyerekek is hallgattak. Hát visszatartottam, aztán leszoktam róla”.

Egész másmilyen *A fehér felhő*, mint amilyenek Molnár Ferenc híres szalonvígjátékai.

– És ezt is megélt tapasztaltok alapján írta. Nagyon ajánlom mindenkinek olvasásra Molnár haditudósításait, aki újságíróként megjárta az első háború hadszíntereit. Én egyszerre csak egy fejezetet tudok elolvasni belőlük, olyan iszonyatos eseményekről ír – hitelesen és a kisémberek iránti mérhetetlen megértéssel.

Szól ez a „dupla darab” a felejtésről?

– Arra hívja fel a figyelmet, hogy nem szabad elfelejtenünk a háborúkat. Játsoztam nemrég egy monodrámat, ami Polcz Alaine *Asszony a fronton* című könyvéből készült, és a szerző második világháborús

megpróbáltatásairól ad megdöbbentő képet. Érdekes a párhuzam, akkor is ugyanolyan „technikákkal” próbálták elviselni a borzalmakat. A mostani előadás első részébe mi, színészek is hoztunk, gyűjtöttünk anyagokat. A diákok az interneten keresgéltek és családi emlékeket kutattak fel, amelyek már-már elfelejtődtek, én a nagymamától tanult első világháborús dalt hoztam el.

A próbákön feltűnt, mennyire kollegiálisan kezeli az egyetemistákat.

– Számomra ez természetes, hiszen ők a jövőbeli kollégáim. Nézem, hogyan bontakoznak ki, már meg-megmutatkozik a tehetségük is. Nagyon helyesek, figyelnek. Alázatosak. Meg kell mondanom, nem szégyellek ötven éves múlttal a hátam mögött segítséget kérni tőlük. Voltak próbák, amelyek elején odamentem a lányokhoz útbaigazítást kérni, hogy merre járunk épp az első felvonás, a *Fekete ég* bonyolult montázsában. Nekem ez nem derogál. Nagyon egy csapat vagyunk a lányokkal. Amikor bővebbre kerekedett egy-egy rendezői magyarázat, instrukció, valaki máris rohant hozzám egy székkel. Hát igen... ebből éreztem, hogy mégsem vagyunk „egyformán” kollégák! (*nevet*)

Fegyelmezett színésznek tartja saját magát?

– Abszolút. Ha rám osztanak egy szerepet, összevágom a sarkam, és teszem a dolgom. Ugyanakkor nagyon játékos is vagyok, szívesen részt veszek innovatív előadásokban. Egymás után kétszer kaptam meg a Színírkritikusok-díját, mindkétszer férfi szerepért. A *Theomachiában* Kronost, a *Borisz Godunovban* Sujszkij herceget játszottam.

Szimbolikusan tartja, hogy ismét a Nemzeti Színházban játszik?

Amikor a Hevesi Sándor téri színháztól elvették ezt a nevet, sokfelé nyilatkozott, nem jó szájjal.

– A Nemzeti Színház örökös tagja vagyok, tőlem ezt nem vonta még vissza senki. Ez állandó jelző a nevem mellett. Hosszú ideig játszottam a Hevesi Sándor téri Nemzeti Színházban, aztán egy nap arra ébredtünk, hogy már a Magyar Színház tagjai vagyunk. Ekkor mondta Sinkovits Imre: olyanok vagyunk, mint az augsburgi vert sereg maradáka. Nagyon fájdalmas történet volt ez, Sík Ferenc főrendező tulajdonképpen ebbe halt bele.

Milyen lehetőségei vannak ma korosztálya színésznőinek, mennyit játszanak?

– Nyilván már nem ránk kell építeni a repertoárt, de nem is igen kíváncsiak erre a korosztályra. A közönség azonban nem így gondolja. Akárhová megyek, szertettel vesznek körül, érdeklődnek, hol játszom, hol nézhetnének meg. Nagyon örülök, hogy az Örkény István *Macs-kajátékából* készült, a *Szkalla lányok* című kétszemélyes előadásunkkal jöhetünk Tordai Terivel ide, a Nemzetibe játszani. Mindkettőnknek szívünk csücske az az előadás.

Mindig társulatokhoz tartozott. A debreceni Csokonai Színházban kezdte, tagja volt a Madáchnak, a Vigszínháznak és a Nemzetinek, majd a Magyar Színháznak. Nem hiányzik a társulati lét?

– Ötven évesen biztos nagyon boldogtalan lettem volna társulat nélkül. Most viszont válogathatok a feladatok között, és tudom azt is mondani, hogy köszönöm szépen, de ezt nem szeretném. Most már nem egy társulat, hanem az életem van „alattam”. Már nincs szükségem tenyérre, amely hordoz, vagy anyahajóra, amely biztonságot ad. Még vannak szárnyaim, és ha úgy hozza úri kedvem, szakadásig dolgozhatok. Ha majd elfáradok, pihenek, és nézek másokat. Most szabad vagyok, aki szabad akaratából dönt. Ezt nagyon élvezem.

„FÉLTEM, HOGY ELGYÁVULOK”

Olt Tamás az egymondatos szerepről, a tudatosságról és a gyanúról

Inkább színházi embernek tartom magam, nem csupán színésznek – mondja Olt Tamás, aki a nyíregyházi színházat öt év után a debrecenire, majd azt három év után az idei évadtól a Nemzetire váltja. Itt a *Fekete ég – A fehér felhő* című előadásban debütál új tagként, habár a *Mária*, a *Bolha a fülbe* és a *Scapin, a szemfényvesztő* című produkciókban már láthatta őt a pesti közönség tavaly.

A Fekete ég – A fehér felhő színlapja nem ad meg szerepeket. Elárulja, mit fog alakítani?

– Az előadásnak két része lesz, *A fehér felhő* című Molnár Ferenc-darab elé készítünk egy montázst, ennek címe a *Fekete ég*. Mivel az első világháború már nem él élénken az emlékezetünkben, felidézünk neveket, eseményeket, hangulatokat, hogy aztán Molnár szívfacsaró meséjét el tudjuk helyezni térben és időben. Hadinaplókból, Ferenc Józseftől és Tisza Istvántól, korabeli reklámokból és katonai szabályzatokból idézünk. Meg akarjuk mutatni azt is, hogy miközben a frontokon milliók estek el, Pesten virágozott a kaszinóélet, operettsikerektől voltak hangosak a színházak. Ebben a vízióban sok alakban jelenek meg, zenélek is. *A fehér felhő*-ben a tisztet, az apát játszom – ő köré fonódik a történet.

Jó kezdés a Nemzetiben: nagy szerep.

– Ez a különleges előadás nem nagy egyéni alakításokra épül. Mindenkinnek fontos dolga lesz benne.

Vidnyánszky Attila miatt szerződött Debrecenbe. Miatta jött a Nemzetibe is?

– Debrecenben először egy egymondatos szerepem volt a nagy román színházi varázsló, Silviu Purcărete által rendezett *Scapin, a szemfényvesztő* című Molière-darabban. Biztos van, akinek ez derogált volna, de én örültem, hogy valamit megint nulláról kezdek. Meggyőződésem, ha az ember sokat és jól dolgozik, azt meglátják. Az összes döntésem magam hoztam, mindet a fejlődésem érdekében. A kaposvári egyetem után azért esett Nyíregyházára a választásom, mert tudtam, hogy ott nagyon sokat fogok játszani. Vidéken lehet megtanulni a szakmát, mert játszol bohózatban, zenés darabban, tragédiában, kortárs kísérletben, lehetsz drámai hős és táncoskomikus is. Egy pályakezdőnek ez kell. Fejest ugrani a szakmába. Évente átlag hat-hét bemutatóm volt, míg az osztálytársaimnak „jobb helyeken” kettő-három. Emellett éjszakánként a barátaimmal összeraktunk egy saját produkciót is, amit a színház később műsorára vett. Így indult nálam az írás, a rendezés,

| próbafotók: Eöri Szabó Zsolt

tanítottam is egy drámatagozatos iskolában. Nem terveztem öt évnél tovább maradni Nyíregyházán. Új impulzusokra vágytam. Nagyon tetszett a „szomszédban”, Debrecenben Vidnyánszky Attila színháza, érdekelték a rendezők, a színészek, akikkel dolgozott. Jó szerepeket kaptam tőle, megrendezhettem az *Abszint* című saját darabomat, ami azóta is műsoron van a Csokonai Színházban. Örülök, hogy a Nemzetiben is számít rám.

A kezdet tehát egyben folytatás is.

– Annnyiban igen, hogy jól értjük egymást Vidnyánszky Attilával. Egy olyan társulatba kerültem, ahol a példaképeim kollégája lehetek, most azokkal próbálok és játszom, akikre kölyök korom óta felnéztem. Félttem, hogy elgyávulok az óriások között. De szerencsére állom a sarat.

Rendez, darabot írsz, zenél és zenét szerzel. Nem elég csak játszani?

– Inkább színházi embernek tartom magam, nem csupán színésznek. Persze elsősorban annak. Felmerül a gyanú, ha valaki mindenhez ért, nem is ért igazán semmihez... (nevet) Én nagyon élvezem mindegyik tevékenységet, nem tudom, melyikről tudnék lemondani. Engem az alkotómunka érdekli.

Milyen munkák várják *A fehér felhő* után?

– Játszani fogok *A nagyúrban* és a *Don Quijotében*, készítünk egy Radnóti-verses estet és lemezt a Nemzetiben Bakos-Kiss Gábor barátommal. Több saját produkcióm készülöben van, rendezek a Váci Duna-kanyar Színházban, talán Beregszászban is. Tele vagyok tervekkel, ötletekkel – és energiával. Mikor dolgozzon az ember, ha nem fiatalon?

Fekete ég – háborús előhang

Molnár Ferenc: **A fehér felhő** – mirákulum egy részben

BÉRES ILONA m. v. | NAGY-KÁLÓZY ESZTER | SÖPTEI ANDREA | MÉCS KÁROLY m. v. | RUBOLD ÖDÖN m. v. | OLT TAMÁS | BEREZC ISTVÁN m. v.

Közreműködnek: a Színház – és Filmművészeti Egyetem V. éves színész hallgatói: Brassai Tóth János, Janka Barnabás, Zoltán Áron | a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének III. éves hallgatói: Ács Eszter, Barta Ágnes, Berettyán Sándor, Berettyán Nándor, Bordás Roland, Fülöp Tamás, Katona Kinga, Krausz Gergő, Kránicz Richárd, Kovács András, Mikecz Estilla, Nagy Johanna, Stefánszky István, Vas Judit

Gyerekszereplők: Miskey Roland, Hovanyecz Petra, Csonka Benedek, valamint a Budapesti Énekes Iskola tanulói: Bárány Ágoston, Bene Sára, Horváth Emma, Horváth Vilmos, Horváth Zsófia, Kiss Bertalan, Köpecsiri András, Köpecsiri Anna, Molnár Ákos, Molnár Krisztián, Nguyen Dominik

Díszlet- és jelmez: Oleksandr Bilozub // Szakértő: Kovács Viktor // Dramaturg: Verebes Ernő // Ügyelő: Lencsés István, Géczy István // Súlygó: Kónya Gabi // Rendezőasszisztens: Kolics Ágota

Rendező: Vidnyánszky Attila

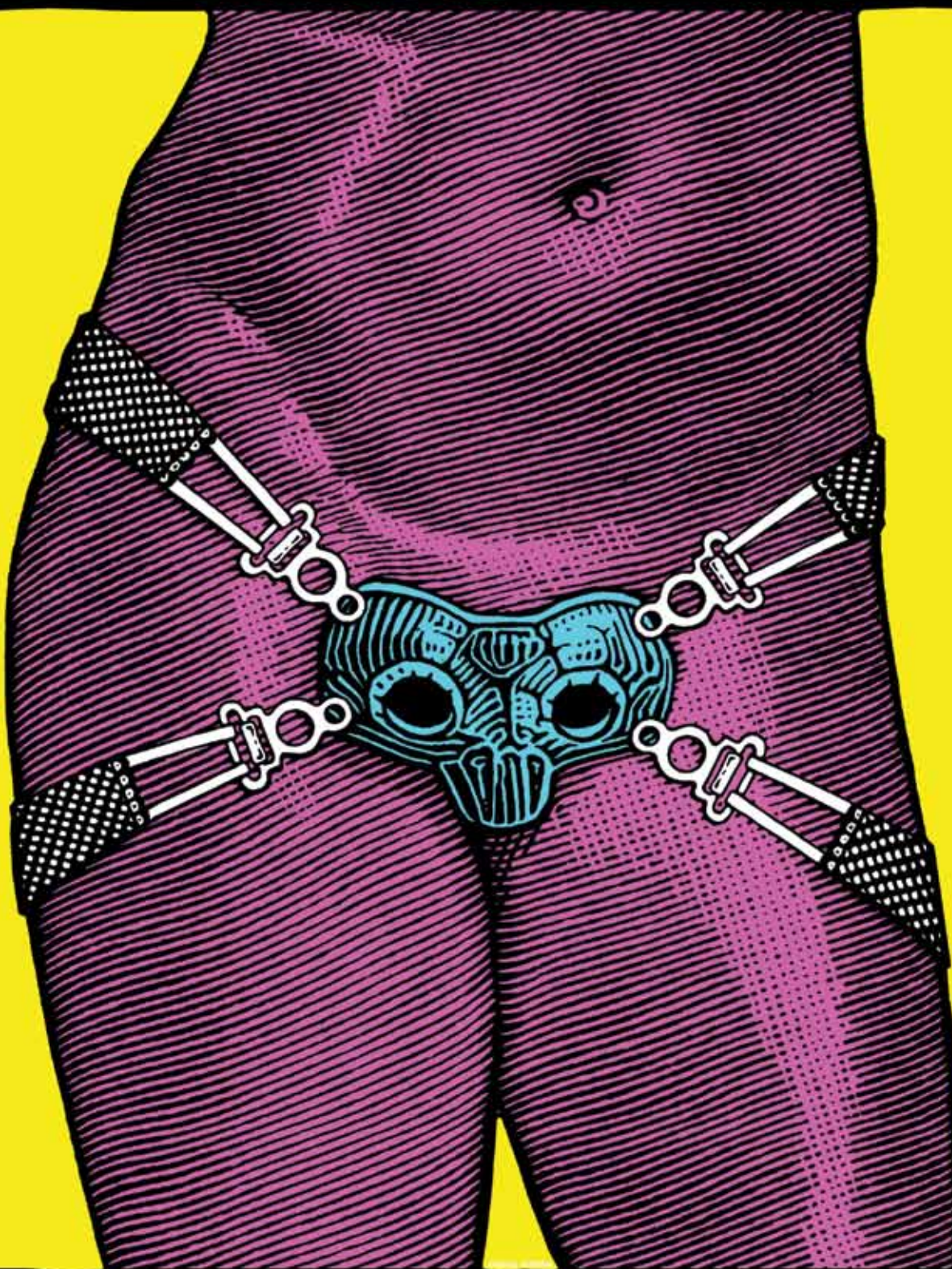
mikor? hol?

PREMIER: 2014. szeptember 27. – 19 óra • Nagyszínpad

Molnár Ferenc örökösének engedélyét a Hofra Kft. közvetítette. • www.hofra.hu

Béres Ilonával és Olt Tamással
az interjúkat készítette: CSICSELY ZOLTÁN

WITOLD GOMBROWICZ

OPERETT

Witold Gombrowicz

Małoszyce (Lengyelország) 1904 – Vence (Franciaország), 1969

Lengyel nemesi családban született. Életének fő helyszínei: Varsó, ahol egyetemi- és pályakezdő éveit töltötte, Buenos Aires, ahol a II. világháború kitörésének híre érte, s ezért nem tért vissza hazájába, majd huszonhárom év dél-amerikai emigráció után Nyugat-Berlin, illetve a dél-franciaországi Vence.

Főként prózaíróként ismert, sikeres regényei: *Ferdydurke*, *Trans-Atlantyk*, *Pornografia*, *Kosmos*. Három drámát írt, amelyeket rendszeresen játszanak a világ színpadain: az *Yvonne, burgundi hercegnő* 1957-ben Varsóban került először színre, az *Esküvő* 1964-ben Párizsban, az *Operett* 1969-ben az olaszországi Aquilában.

| fotó: SIPA PRESS / East News. forrás: culture.p

A LENGYELSÉG LEGNAGYOBB „ANTILENGYELE”

Witold Gombrowicz és az Operett

Az író, aki személyiségével is kultuszt teremtett, *Napló*-jában így vall magáról: „Azokat, akik unalmasan és józanul merészelnek szólni rólam, borzalmasan megbüntettem: meghalok az ajkukon, és a holttestem betömi kinyílt szájukat.” A fenti vallomás ugyanúgy nem szokványos, ahogy Gombrowicz élete és munkássága sem, hisz már jó ideje az irodalmi avantgarde képviselőjeként vált ismertté. Gombrowicz-csal kapcsolatban sok mindenről lehet beszélni, de szent hagyományról, jólfésült irodalmi irányzatról nem. Ő végig maradt a formabontó formák embere, a történelem divattá való kikiáltásának forradalmára, valamint a lengyelség legnagyobb „antilengyele”. Nevezhetnénk tehát a lengyel irodalom fenegyerekének is, ha alakját nem egy irodalomtörténeti panteonban látnánk viszont.

Az a tény, hogy az író színpadi szerzőként később aratott elismerést, mint regényíróként, leginkább annak tudható be, hogy prózai nyelvezete, mely gyakran egy önmagába forduló, spirális formát mintáz, s mely egyben mondanivalóját is hasonló módon határozza meg, egy olyan „láttatást” igényelt, mely híven tükrözi a szerző, elsősorban „színpadidegen” szándékát, elképzelését. Ennek okán a groteszk színházi nyelvezet egyik első példája is lehet az *Operett*, mely címéből adódóan meghatározza, ám ugyanakkor nihilizálja is az ismert színpadi-zenei formát.

„Az operett monumentális idiotizmusa, mely a történelem monumentális pátozásával párosul, az operettmaszk, mely mögött az emberiség nevetséges, fájdalomtól eltorzult arca vérzik” – írta utolsó drámája kapcsán a szerző. De a történet ennek ellenére megragadó: Himaláj hercegek kastélyukba várják Fior mestert, a divatdiktátort, hogy alkossa újjá a férfi és női „látszatot”. Közben Charme gróf és Firulet báró a hódításaik számával versenyeznek, míg Hufnágel „gróf”, az elcsapott lakáj, forradalmat szít a szolgálók, cselédek között, az üresfejű arisztokraták estéjén. És mint kulcsfigura, megjelenik Albertinka is, a meztelenségre áhítozó lány, aki vágytól delejes félálomában igyekszik megszabadulni ruháitól, megtisztulásával a végsőkig eltávolodva a ruhasziluettek talmi magányától.

Az *Operettet* Magyarországon 1978-ban a Vígyszínházban játszották először, Valló Péter rendezésében, a főbb szerepeket Tahi Tóth László, Bárdy György, Halász Judit, Mádi Szabó Gábor, Hegedűs D. Géza, Szombathy Gyula, Balázs Péter, Peremartoni Krisztina alakították.

A Nemzeti Színházban látható *Operett* valódi „operett”: zenével, tánccal, lehengerlő, mesés díszletekkel. Igaz, mint önmaga parafrázisa, visszakacsint a közelmúlt tarka jelmezbe öltöztetett színpadaira, ugyanakkor e letűnt mesevilágból egy élhető és szerethető folyó történelmet teremt, melyben a változások újra és újra felfalják az erőszakot.

plakát: OROSZ ISTVÁN

VEREBES ERNŐ

„KEGYESEN BECSAPJUK A NÉZŐT”

Andrzej Bubień rendező

Gombrowicz és az Operett aktuális. Az 1960-as években rémisztő hipotézisével volt időszerű, ma pedig azért, mert az egykori hipotézis valósággá vált. Az Operett – sommásan fogalmazva – Európa hanyatlására figyelmeztet.

Hajlamosak vagyunk azt gondolni, hogy a színház mindig véresen komoly dolog, ahol semmi helye a vidámságnak, vagy azt mondjuk: csupán könnyed szórakoztatásra való, amihez viszont nem szükséges különösképpen megerőltetnünk az agyunkat. Gombrowicz azon ritka szerzők közé tartozik, aki képes ezt a két dolgot összekapcsolni. Mulatságosan groteszk elemek felhasználásával, rendkívül szórakoztató formában tud kifejezni igen mély gondolatokat és üzeneteket a bennünket körülvevő világról.

„Igazi” operett

Ez különösen érvényes az *Operett*re, hiszen kiindulási pontként egy szórakoztató színházi formát választott. Nem véletlenül, hanem fricskaként: a műfajra az 1960-as években ugyanis, amikor a művet írta, már megcsontosodott, kiüresedett műfajként tekintett. Érdekes viszont, hogy egész pontos iránymutatásokat adott a rendezői megvalósításhoz, a térhasználatához, a színészi alakításokhoz, ugyanakkor egy szót sem írt a zenéről. (Gombrowicz a darabjait olvasásra, s nem színpadi megvalósításra szánta, nem izgatta különösebben a szövegeinek színházi sorsa, nem is nagyon nézte meg az azokból készült előadásokat.) Piotr Salaber zeneszerző rendkívül hatásos, szellemes operettzenét komponált az első felvonáshoz.

En eleve úgy fogtam hozzá a megvalósításhoz, hogy az *Operett* – műfaji értelemben – legyen igazi operett, hiszen maga Gombrowicz is így határozta meg a darabját. Ezzel persze – kegyesen – becsapjuk a nézőt.

Bár az előadás a műfaj által megkövetelt, operettes felütéssel kezdődik (valahol a 20. század elején járunk), ez a hangvétel fokozatosan, felvonásról felvonásra eltűnik. Így jutunk el világégéseken, forradalmakon és diktatúrákon keresztül a jelenbe. Mindeközben kiderül: mai világunk is abszurdan „operettszerű”, és létezésünk operettszerű hamissága lassanként felzabál bennünket. A darabban ábrázolt világ mesterkéltége eltorzítja a szereplők viselkedését, személyiségét, akik a kiüresedett, hedonista életüktől megcsömöröltek, alapérzetük az unalom és az undor. Talán szeretnének is változtatni ezen, de vagy túl gyengék, vagy túl romlottak hozzá.

„Ma már nem elegendő az európai civilizáció hanyatlásáról mint hipotézisről beszélni. A világban és Európában olyan ideológiák terjednek, amelyek igazolást találnak bármilyen erőszakra...”

Andrzej Bubień

Lengyel színházrendező (1964), a Varsói Egyetemen lengyel filológia és színháztörténet szakon diplomázott, majd a Szentpétervári Állami Színházművészeti Akadémián végzett rendezőként, ahol ma a színházrendezői tanszék docense. Tíz éven át volt Európa egyik legrangosabb színházi fesztiváljának, a toruní Kontaktnak a művészeti vezetője. 2007 és 2011 között a szentpétervári Sztáira Színház főrendezője volt, jelenleg a szentpétervári Tovsztonogov Nagy Drámai Színház (BDT) rendezője. Magyarországon korábban három előadást rendezett a debreceni Csokonai Színházban (Smetana: *Az eladott menyasszony*, Mihail Ugarov: *Oblom-off*, valamint Osztrovszkij: *Karrier*).

Már nem elegendő

Számomra az a legfélelmetesebb, hogy Gombrowicz világábrázolása – ami az 1960-as években még csak hipotézis volt –, mára már valósággá vált. Ma már nem elegendő az európai civilizáció hanyatlásáról mint hipotézisről beszélni! A világban és Európában olyan ideológiák terjednek, amelyek igazolást találnak bármilyen erőszakra, és amelyek nevében az ember csupán örült vezető közepévé züllyik. A történelemnek a darabban ábrázolt vihara már nem csupán absztrakció, hanem egyre közelebb kerül hozzánk, most már nem távoli kontinenseken, hanem tőlünk pár száz kilométerre készül kitörni, és van, ahol már tombol is. A darab üzenete számunkra az, hogy ha ki tudjuk dobni a múlt kolonc-ként magunkkal cipelt ballasztját, ha le tudjuk vetni álarcainkat, akkor újrafogalmazhatjuk kultúránk keresztény gyökereit, és visszaállítva létünk elvesztett harmóniáját, újra tudjuk kezdeni az életünket.

Esélye a túlélésre

Apusztulássala „meztelenség” metaforáját állítjaszembe Gombrowicz. Értelmezhetjük ezt egyszerűségként, tisztességként, amely azt is jelenti, hogy az ember képes-e megszabadulni a sötét múltjától. De a „meztelenség” utalhat az igazmondás képességére is. (Képzeld csak el, mi történne, ha azt mondanánk: holnaptól mindenki igazat, csakis igazat szólhat – micsoda rémület lenne úrrá rajtunk!) És ezért válik veszélyessé ebben a világban a „meztelenségre” vágó Albertinka, aki egyúttal annak a reménynek a megfogalmazódása, hogy az európai kultúrának talán még van esélye a túlélésre.

A színháznak erről is beszélnie kell – persze nem ijesztgetve, de rá kell ébresztenie az embereket, hogy a szabadság és demokrácia európai eszménye, amelyekkel olyannyira hajlamosak vagyunk hencegni, nem alanyi jogon és örökre adattak meg számunkra. Azok megőrzéséért gigantikus erőfeszítéseket kell tennünk, máskülönben eltorzulnak, sőt, akár pusztuláshoz is vezethetnek.

A génekben van

Ami az előadás rendezői, formai megoldását illeti, úgy gondolom, hogy az alkotónak folyamatosan keresnie kell a megfogalmazás különféle módjait. Én például szeretem összekapcsolni különböző színházi iskolák tapasztalatait. Nem hiszek egyfajta módszer vagy tradíció kizárólagosságában, mert az önmagába zárt hagyomány nagyon könnyen eltorzulhat, belterjessé válhat. A mi előadásunkban használtam Sztanyiszlavszkij módszerét is, de leginkább a vahtangovi iskolára támaszkodtam, amely a színházat olyan ünnepi, karneváli eseménynek tekintette, ahol a fajsúlyosabb, mélyebb gondolatok a komikum segítségével fogalmazódnak meg. Ehhez a szereplők részéről komoly mesterségbeli tudásra van szükség, ezért kifejezett örömmel töltött el, hogy a magyar színészek remekül értik és használják a formát, ugyanakkor rendkívül szabadon tudnak benne létezni. Más európai országban erre külön meg kell tanítani a színészt, itt viszont mintha mindez benne lenne a művészek génjeiben.

Lejegyezte: KOZMA ANDRÁS

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

Witold Gombrowicz

Operett

zenés dráma három felvonásban

Fordította: Pályi András, Eörsi István

Fior mester – TRILL ZSOLT ■ Himaláj herceg – INCZE JÓZSEF m. v. ■ Himaláj hercegné – BÁNSÁGI ILDIKÓ ■ Charme gróf – SZATORY DÁVID ■ Firulet báró – FARKAS DÉNES ■ Albertinka – HASENFRATZ-SZEGVÁRI JÚLIA e. h. ■ Albertinka mamája – SZABADOS ZSUZSA m. v. ■ Albertinka papája – REVICZKY GÁBOR ■ Csirkefogó I. – MÁTYÁSSY BENCE ■ Csirkefogó II. – BORDÁS ROLAND e. h. ■ Plébános – VARGA JÓZSEF ■ Elnök – BAKOS-KISS GÁBOR ■ Márkiz – SZÜCS NELLI ■ Tábornok – MÉSZÁROS TIBOR m. v. ■ Professzor – SCHNELL ÁDÁM ■ Hufnágel gróf – FEHÉR TIBOR ■ Wladyslaw – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Stanyslaw – KOVÁCS ANDRÁS e. h. ■ Tábornok szolgája – STEFÁNSZKY ISTVÁN e. h. ■ A plébános házvezetőnője – BARTA ÁGNES e. h. ■ Lakájok – FÜLÖP TAMÁS e. h., KRAUSZ GERGŐ e. h., KRÁNICZ RICHÁRD e. h.

Közreműködik az Óbudai Danubia Zenekar | Vezényel: Bíró Péter / Báthori Lóránt / Piotr Salaber

Táncosok: Bárány Péter, Bot Ádám, Dénes Zolt, Fehér Laura, Fekete Csaba, Gajárszki Márton, Gera Anita, Horváth Ádám, Maday Tímea Kinga, Pozsonyi Ágnes, Sebestyén Tímea, Szilágyi Krisztián, Szotkó Georgina, Tonhaizer Tünde

Közreműködik az Óbudai Danubia Zenekar

Vezényel: Bíró Péter / Báthori Lóránt / Piotr Salaber

Zeneszerző: Piotr Salaber // Remix: Łukasz Zólkiewicz

Díszlet, jelmez: Anita Magda Bojarska // Tervező asszisztens: Anna Adamek // Dramaturg: Verebes Ernő // Korrepetitor: Komlósi Zsuzsanna // Koreográfus: Katona Gábor // Súlygó: Gróf Kati // Ügyelő: Kabai Márta, Géczy István // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: Andrzej Bubień

mikor? hol?

PREMIER: 2014. szeptember. 5. – 19 óra • Nagyszínpad • Az előadást 16 éven felülieknek ajánljuk!

fényképek: Eörsi Szabó Zsolt

OPERETT

„Az operett monumentális idiotizmusa, mely a történelem monumentális pátozával párosul, az operettmaszk, mely mögött az emberiség nevetséges, fájdalomtól eltorzult arca vérzik – ez lenne talán az Operett legjobb megvalósulása színpadon” – írta a szerző, Witold Gombrowicz. A történelem „operettjének” színjátékában az erőszak fölfalja önmagát, s az erőszak haláli játékába befáradt emberi lélek mélyén megszületik az erőszakmentesség utáni vágy. Gombrowicz és az ő világhírű operett-abszurdja – úgy tűnik – máig aktuális.

INDUL AZ ÉVAD

A Nemzeti Színház a 2014/2015-ös évadban is gazdag programmal várja nézőit. Az elmúlt évad legjobb előadásai mellett neves fesztiválokat megjárt produkciónak, vidéki színházak vendégjátékai, sorozatok és koncertek szerepelnek minden hónap műsorán.

TÓTÉK

A kiszolgáltatottak tragikomédiája

A háború tombolása közepette az idilli Mátraszentannán élő Tót családhhoz egy nap beállít az orosz fronton harcoló fiuk parancsnoka. Az őrnagy idegzetét súlyosan megrongálták a harctéri hónapok, ezért Tótnál töltené kéthetes szabadságát. Ám hogy addig se tétlenkedjenek, dobozolásra kényszeríti a családot. És Tótek éjjel-nappal dobozolnak, hogy a vendég kedvében járjanak. Abban reménykednek, hogy a fiuk az őrnagy jóindulatának köszönhetően kedvezményekben részesül a fronton. Tótek egyre fogyó lelkesedéssel dobozolnak, végül megölik az őrnagyot, nem is sejtve, hogy áldozatuk is, a gyilkosság is teljesen hiábavaló – és abszurd. A falu postása ugyanis nem kézbesíti ki a rossz hírt közlő leveleket, így azt sem, amiben a Tót fiú halálhíre áll.

„1943. január 13-án a Don-kanyarban elkezdett lefelé görögni az a szikla, amellyel a magyar hadsereg sziszüphoszi sorsa elvégeztetett. Egy barátom, Cseres Tibor, aki ugyanezt megélte, kifejtette egyszer, hogy ezt a háborút magyar írónak lehetetlen megírnia. Ebbe a gondolatba nem tudtam beletörődni. Hatvanezer ember fagyott meg ott, abban az aknatűzben, a jeges szélben, a hóban. Az, hogy én élek, a valószínűségnek egészen kicsike töredéke csak. Talán ezért van az, hogy az ő telük, az ő sorsuk azóta sem hagyott megnyugodni. A Tótek nem róluk szól, vagy nemcsak róluk, sőt, talán egészen másról, de én írás közben mindig rájuk gondoltam. A legtöbben ülve fagytak meg, s ahogy ott ültek, márványban fagyott arccal, még most is hátamban érzem a tekintetüket” – írja Örkény a *Tótek* előszavában.

Ez az a gondolat, ami a beregszászi előadásnak is kiindulópontja. Egyben ez teszi különlegessé is Vidnyánszky Attila rendezését, amely nem egy valamikori háborúról, vagy általában a háborúról szól, hanem konkrétan a második világhéget idézi meg – Örkény szellemében. Ez teszi hitelessé a történetet – véli a rendező, aki a téboly ívét egészen a jelenkorig rajzolja meg: a háborús katonadalok után kommunista indulók szólnak, majd a *Dallas* című amerikai sorozat szignálja utal arra, hogy a pusztítás korokon átível. Csak az eszközök és módszerek változnak.

– A ma problémái nagyrészt ugyanazok, mint a *Tótek* keletkezésének idején voltak, és Örkény alapkérdéseket boncolgat. Az emberi természet nem változik, és az a viszonyrendszer, amit a darab felvázol, abszolút átültethető a mába. Ez a nagy művek, a klasszikusok sajátja – mondja Vidnyánszky Attila.

„Nem csak a hivatali főnökek, vagy a művezetőknek akadnak alárendeltjei, hiszen hatalmi struktúra a család is, az óvoda meg az iskola is. Sőt még a legelesettebb, legkifosztottabb ember is fogja egy csücskét az uralkodásnak, ha egyebe nem maradt, legalább egy öleb vagy kanárimadár a kiszolgáltatottja. Kölcsönös függőségben

Tóth László és Orosz Melinda | fotó: Illovszky Béla

élünk, egy személyben zsarnokok és áldozatok... hitem szerint az őrnagy és a Tűzoltóparancsnok valójában egy személy. Ahhoz persze, hogy ebből drámai mű lehessen, össze kellett szikráztatni a benne rejlő pólusokat” – írta Örkény, aki a drámáját a „kiszolgáltatottak tragikomédiájának” tartotta.

A *Tótek* a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház emblematikus előadása. Sokak szerint az őrnagyot alakító Trill Zsolt alakítása minden túlzás nélkül vetekszik Latinovits Zoltánéval, aki az 1967-es ősbemutató és a Fábri Zoltán által rendezett legendás film főszereplője volt. A IX. Pécsi Országos Színházi Találkozón Trill Zsolt kapta a MASZK színész-zsűrijétől a legjobb férfi alakítás díját az Őrnagy megformálásáért.

Örkény István:

Tótek

Őrnagy – TRILL ZSOLT ■ Tót – TÓTH LÁSZLÓ ■ Tótné – SZÜCS NELLI ■ Ágika – OROSZ MELINDA ■ Postás – RÁCZ JÓZSEF ■ Tomaji plébános – SÓTÉR ISTVÁN ■ Cipriáni professzor – KACSUR ANDRÁS ■ Gizi Gézáne – BÉRES ILDIKÓ ■ A lajt tulajdonosa – VARGA JÓZSEF ■ Lőrincke – SZABÓ IMRE ■ Elegáns őrnagy – IVASKOVICS VIKTOR ■ továbbá FERENCI ATTILA, KRISTÁN ATTILA, GÁL NATÁLIA, VASS MAGDOLNA

Díszlet: Oleksandr Bilozub // Jelmez: V. Csolti Klára // Dramaturg: Kozma András

Rendező: Vidnyánszky Attila

A Gyulai Várszínház és a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház közös produkciója

mikor? hol?

október 6. – 19 óra • Nagyszínpad

Karavánosok az Egerek próbáján

EGEREK

**Mese a szerelemről, az elfogadásról –
Shakespeare-történet egy sajtműhelyben**

Látványos és szórakoztató állatmese az Egerek című előadás. Tele kérdésekkel és igazságokkal, amelyek észrevétlenül nevelik a gyerekeket a jóra, a békés egymás mellett élésre, a kölcsönös tiszteletre, faji előítéletektől mentes gondolkodásra, a „másmilyenek” elfogadására.

Képzeljük el, hogy Romeo és Julia egy fehér és egy szürke egércsalád gyermeke, és a két család vetélkedése egy sajtműhelyben zajlik. A konfliktusforrás az egerek között természetesen a szőrszín különbözősége, mássága. „Ezek olyan... amolyanok!” – mondja a fehér egér mama a szürkékről. A két család gyermekei, Soma és Fruzsina azonban – mint Shakespeare drámájában – első látásra egymásba szeretnek.

Egerek

Urbán Gyula: Minden egér szereti a sajtot című műve alapján
zenés mesejáték két részben

Zakariás – GERNER CSABA, SZEGEDI DEZSŐ ■ Jozefina – ERDŐS ÉVA,
GÁBOR ANITA, TARI TERÉZ ■ Szeréna Mama – PÁDER PETRA, SIPOS
ESZTER ■ Albin papa – FARKAS SÁNDOR E. H., NYÁRI OSZKÁR ■ Fruzsina
– MIKLÓS EPONIN, TENKI DALMA e. h., LOVAS EMÍLIA ■ Márton papa
– JUHÁSZ ISTVÁN, VIDA PÉTER ■ Lidi mama – DOBOS JUDIT, NYÁRI
SZILVIA ■ Soma – RÓZSA KRISZTIÁN, RUSCSÁK PÉTER e. h., HORVÁTH
GYULA ■ Pascal a varázs egér – HORVÁTH GYULA ANTAL, HORVÁTH
KRISTÓF, LAKATOS LÚCIA ■ Nagy Macskamágus – NAGY ANIKÓ,
VADÁSZ GÁBOR ■ Gyegerek – Gyerekek és a Baross Imre Artistaképző
Szakközépiskola növendékei

Zenei vezető: Veér Bertalan // Dísplet: Fecsó Andrea // Jelmez: Papp Janó //
Koreográfus: Kun Attila // Video: Csillám András // Szenika: Szalai József //
Súgó: Tari Teréz // Rendezőasszisztens: Erdős Éva

Rendező: Tóth Géza

Produkciós vezető: Nyári Oszkár

PREMIER: 2014. október. 11. – 11 óra; Nagyszínpad

Együttműködők: Karaván Színház, a Nemzeti Színház, a Csokonai Nemzeti
Színház, a Békéscsabai Jókai Színház, a Jászai Mari Színház és a Baross Imre
Artistaképző Szakközépiskola

Amikor a családok közötti ellenszenv nyílt háborúvá válik, a fiatalok kétségbeesésükben külön-külön felszöknek a padlásra, ahova egér még soha nem merészkedett. Ugyanis ott él a rejtélyes és félelmetes Nagy Macskamágus. Soma és Fruzsina nem tudván egymás tervéről, azt kéri a Nagy Macskamágustól, hogy falja fel őket, vagy varázstudományát használva segítsen rajtuk. Fruzsina szürkévé szeretne átváltoz-

A Karaván

A Karaván Művészeti Alapítvány színi stúdióként indult 2000-ben. A műhelyt Nyári Oszkár színművész álmodta meg és hozta létre, hogy tehetséges, hátrányos helyzetű – elsősorban cigány – gyerekek számára tandíjmentes színészképző stúdiót működtessen Budapesten.

2002-ben a színi növendékek első vizsgamunkájaként mutatták be a Piccolo Színházban az Urbán Gyula bábjátéka nyomán készült *Minden egér szereti a sajtot* című zenés mesejátékot – amelynek nagyszínpadra átdolgozott verzióját mutatja be a 2014/2015-ös évadban a Nemzeti. A *Minden egér...* nyolc éven át ment nagy sikerrel, többször látható volt a Magyar Televízióban is. 2007-ben lovári nyelven is bemutatták *Sakko shimijako kamel o shajto* címmel. Bár voltak a Karaván Színháznak más, hasonlóan színvonalas és sikeres produkciói, ez lett a társulat emblematisztikus előadása.

A Karaván-csapat – fent, jobbra Nyári Oszkár, az alapító | fotók: Eöri Szabó Zsolt

ni, Soma pedig azt kéri, hogy hadd legyen fehér egér. A Macskamágus figyelmezteti mindkettejüket tervük veszélyeire, ám a fiatalok hajthatatlanok, és ő megteszi, amire kéri.

A bajt baj tetézi: a szülők nem tudják elfogadni másmilyen színűvé vált gyermekeiket, kitagadják őket. Ráadásul a szerelmese is furán néznek egymásra, mert elvesztették önmagukból valami fontosat, amit a másik bennük szeretett.

Amikor az egércsaládok közötti viszály elviselhetetlenné válik, megjelenik a Nagy Macskamágus. A rettegett egerek a halálra készülnek, de kiderül, hogy a Macskamágus csak egy hatalmas gép, amit egy apró fekete, szemüveges egér, Paszkál működtet. Ő figyelte a padlásról, hogy az egércsaládok közötti gyűlölködés már-már tragédiába torkollik, és muszáj volt közbelépnie.

Paszkál, a tudóseger éppen azért alkotta meg a macskamonstrumot, hogy távol tartsa a sajtműhelytől az igazi macskákat, hiszen egy házba elég egy macska is. Megérteti az oktondi egerekkel, hogy minden egér a macskától fél legjobban, és minden egér szereti a sajtot, tehát a lényeges dolgokban teljesen egyformák. A szülők békét kötnek, és minden jóra fordul.

A Nemzeti Színház Nagyszínpadára tervezett előadás óriásdíszleteinek köszönhetően a közönség egérléptékből nézheti majd Fruzsina és Soma történetét. Ebben a látványos, 3D-s technológiát is alkalmazó, zenés élményt kínáló produkcióban a Karaván Művészeti Alapítvány hívatásos színészei, tanítványai, romák és nem romák, valamint olyan neves művészek, mint Vida Péter és Szegedi Dezső együtt játszanak majd.

Az Egerek színészei, artistái és drámapedagógusok várják a gyereknézőket a mesejátékhoz kapcsolódó közös játékra és daltanulásra az előadás után. Ez lesz a Nemzeti Színház Kölyöknap című sorozatának első alkalmá, az Egerek bemutatójának másnapját.

Az előadásra jegyet váltók számára a foglalkozásra a belépés ingyenes.

mikor? hol?

október 12. – 13 óra • Gobbi Hilda Színpad

„Vissza a gyökerekhez”

Vissza a gyökerekhez – ez volt az 1978 nyarán bemutatott műsorunk címe, ami hűen tükrözi a Hobo Blues Band alapításának szándékát. Azaz – egy kivétellel – nem voltak benne saját dalok. Bár addigra már túl voltam a Kexnek, az Olympiának, a Syriusnak és másoknak írott szövegeimen, sőt, a P. Mobil *Honfoglalása* is elkészült, melyet minden ellenkező híresztelés ellenére én írtam, mégsem gondoltam saját zenei repertoárra. Egyszerűen csak a 60-as évek közepén-végén született kedvenc Rolling Stones, Doors számaimat és más bluesokat akartam játszani. Nem gondolkoztam azon, hogy ez majd magyarul bárkit is érdekelni fog, 36 éve szerelemből kezdtem játszani. Ez az egy, ami nem változott azóta sem.

„Hűség és vagyok, hát nevetség,
Az ismeretlen szövetség...”

Innen visszanézve mulatságos, hogy mennyire a szexualitás körül forognak a dalok. De hát engem 1964-ben (ekkor jelent meg *Willie Dixon dala, Kis vörös kakas a Rolling Stones előadásában*), a mezőtúri őrtoronyban „A kakasnak csak a tyúk kell, mert ez az egy, amihez ért...” robbantott fel a néphadsereg szellemi és nemi nyomorában.

A fent felsorolt magyar zenekarokat rövid idő alatt, a '70-es évek közepére kiűzték még a „tűrt” kategóriából is. A maradék többséget – tisztelet a kivételnek – nem lehetett semmilyen értelemben férfiasnak, pimasznak vagy netalántán „lázadónak” nevezni.

Én nem „lázadni” akartam. Csupán, lekésve saját koromat, ezt a zenét akartam játszani. Nem gondoltam, hogy a Kis vörös kakas, elkerülve a török császár bugyogóját, bárkit is zavarhat. Már a műsor címe is idegrohamot okozott a szocialista sajtóban. Mola György, a Magyar Ifjúság újságírója úgy értelmezte, hogy a „gyökerek” a közönséget jelenti. Hoppá!

Még 1985-ben is rettegetek attól a Kakastól, mivel az *Esztrád* lemez tervezett borítóján a Kakas ugyan vörös volt (ami akkor nem jelentett jobboldali elhajlást), ám a nemzetiszínű sarkantyúja miatt betiltották Viszt György grafikus gyönyörű munkáját.

Hogy a *Vissza a gyökerekhez* show és ezzel a zenekar miért lett sikeres, nem tudom megmagyarázni. Akkor még úgy gondoltam, hogy az az ideális, ha a zenekar és közönsége ugyanabból a nemzedékből jön. Az én generációm zenészei a „Sárka egy kicsikét butácska” vagy a „Farmergatyám széle belelóg a vízbe” sikereivel a hátuk mögött kinevettek engem. Magyar számokat kell írni és játszani, tanácsolták kuncogva. Nekem az volt a véleményem, hogy a HBB első dalai, bár nem saját szerzemények, hordoznak mondanivalót, humort és – mit tagadjam – elsősorban jó vadak. Az akkori 16-22 éveseket érdekelte a dolog, és ezrével jöttek, előadásról előadásra növelve a nézőszámot.

Talán a másság volt a '78-as műsor egyetlen erénye. Magam a Stones dalokat Mick Jaggert utánozva adtam elő a legnagyobb odaadással, megfélemlítve a közöttünk lévő húsz centiméter és – akkor még csak – húsz kiló súlykülönbségről. Mindez addig tartott, míg Póka Egon csatlakozása után elkezdtünk saját számokat írni. De erről majd később...

FÖLDES LÁSZLÓ HOBO

Úton lenni boldogság

Koncertsorozattal ajándékozza meg a Nemzeti Színház közönségét a jövőre 70 éves Hobo, valamint a Póka Egon, Szakadátí Mátyás, ifj. Tornóczky Ferenc és Fekete-Kovács Kornél alkotta formáció, a Hobo és Bandája.

Az *Úton lenni boldogság* címre keresztelt sorozatban három olyan műsor is helyet kap, amelynek dalai annak idején nem kerülhettek

lemezre: *Vissza a gyökerekhez,*

Szimpátia az ördöggel, Kopaszkutya.

A többi alkalom egy-egy lemezhez kötődik

majd: *Középeurópai Hobo Blues,*

Oly sokáig voltunk lenn, Vadászat, Esztrád,

Csavargók könyve, Tábortűz mellett.

A tervek szerint még ősszel a most készülő duplalemez, a *Requiem a bluesért* bemutatójára is a Nemzeti Színházban kerül sor.

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Kis vörös kakas

Willie Dixon

Egy kis vörös kakas vagyok, hülye lennék egész nap kukorékolni.

Inkább a tyúkokat izgatom a baromfiudvarban, minden módon, ahogy

csak lehet. Ha ezt hallják, a kutyák persze üvölni kezdenek,

a nagyobbak egyenesen vonítanak. Hé emberek! Vigyázzatok kóbor macskáitokra, mert a kis vörös kakas néha marha mérges!

Ha látjátok kis vörös kakasomat, vezessétek haza! Mert nincs

béke a baromfiudvarban, amióta a kis vörös kakasom elment!

A kakasnak csak a tyúk kell, mert ez az egy, amihez ért,

A kakasnak csak a tyúk kell, mert ez az egy, amihez ért,

Kukorékolni unalmas, és nem kell hozzá tehetség!

Vonít a dakszli, a bulldog meg – hallod –, hogy üvölt,

Vonít a dakszli, a bulldog meg – hallod –, hogy üvölt,

Jaj a macskáknak ilyenkor, elnyeli őket, el a föld.

Ha látjátok a kis vörös kakasomat, hozzátok vissza őt!

Ha látjátok a kis vörös kakasomat, hozzátok vissza őt!

Mert a baromfiudvarban nincs béke, mióta kis vörös kakasom megszökött!

Vissza a gyökerekhez

Hobo blues I. (, Muddy Waters: Mannish Boy)
– Dobókocka (Rolling Stones: Tumbling Dice)
– Jumping Jack Flash (Rolling Stones) – Miért hiszek? (Ray Charles: I Believe To My Soul) – Mindennek vége, baby blue (Bob Dylan: It's All Over Now, Baby Blue) – Bordély blues (Rolling Stones: Honky Tonk Women) – Még srác voltam (When I Was Young,) – Éjféli csavargó (Midnight Rambler, Rolling Stones) – Kis vörös kakas (Willie Dixon: Little Red Rooster) – Vándor az úton (Doors: Riders On The Storm) – A tiéd vagyok (Kinks: You Really Got Me) – Sztárfaló (Starfucker: Rolling Stones) – Mindent nem kaphatsz meg, ami kell (Rolling Stones: You Can't Always Get What You Want) – Othello blues (Póka Egon – Hobo) – Bye Bye Johnny (Chuck Berry)

Az koncert után közönségtalálkozó Jász Attila költő vezetésével.

mikor? hol?

október 19., – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

A. P. Csehov

Cseresznyés kert

Radó Denise, Molnár Nikolett, Kertész Marcella, Karczag Ferenc, Molnár László, Dósa Máttyás, Mészáros István, Gombos Judit, Horváth Gábor, Jankovics Anna, Bitskey Tibor, Horváth György, Barabás Botond, Zelei Gábor, Vándor Attila, Tárnai Attila, Deme Gábor

Díszlet: Horesnyi Balázs // Jelmez: Balla Idlikó // Mozdítás: Kinczel József

Rendező: Szinetár Miklós

mikor? hol?

október 26. – 19 óra
Gobbi Hilda Színpad

Lovatlan Szent György

Molnár László Ady-estje

Közreműködik: Kinczel József, Kabdebon Szabolcs

Rendező: Molnár László

mikor? hol?

október 26. – 15 óra
Kaszás Attila Terem

Pierre Barillet – Jean Pierre Grédy

A kaktusz virága

Kautzky Armand, Kertész Marcella, Molnár Nikolett, Horváth Gábor, Lugosi Claudia, Mészáros István, Harna Péter, Sárvári Diána, Deme Gábor

Közreműködik a Szigligeti Színház táncára
// Zene: Nádas Gábor // Versek: Szenes Iván
// Fordította: Szántó Judit // Díszlet, jelmez: Juhász Katalin // Koreográfus: Sebestyén Csaba // Zenei vezető: Rácz Márton

Rendező: Balázs Péter

mikor? hol?

október 26. – 15 óra
Nagyszínpad

VENDÉGSÉGBEN A SZOLNOKI SZIGLIGETI

Három előadással mutatkozik be a Tisza-parti város teátruma a Nemzetiben

Klasszikusok. Ennek jegyében állította össze vendégjátékát a szolnoki Szigligeti. Csehov *Cseresznyés kertje* (a színház októberi bemutatója) mellett egy remek zenés vígjáték, *A kaktusz virága*, valamint egy Ady Endre verseiből készített est várja a látogatókat október 26-án a Nemzeti Színházban.

Cseresznyés kert

Miért veszünk elő egy olyan színdarabot, ami tőlünk már viszonylag távoli korban és idegen földön játszódik?

Az első ok ez: a *Cseresznyés kert* nagyszerű színpadi mű. Színes karakterek, gazdag szituációk, fordultatos sorsok, dráma és komédia... – ez az, ami a mai nézőt is érdekelheti. És az a vonzó, különleges módszer, amellyel Csehov ítélkezik hősei felett. Mindegyiket mulatságosnak mutatja, és mégis mindegyiket megérti. Valamennyi szereplőjét elítéli, de együtt érez velük. Arra biztatja a nézőt, hogy hibásnak, nevetségesnek lássa mindet, de mégis szeresse őket.

Ez az a „kettős látás”, ami csak a legnagyobb szerzők sajátja. Shakespeare, Molière, Mozart és Csehov ilyen ellentmondásosnak mutatja az embert. Itt nincs jó és nincs rossz, a maga módján mindenkinek igaza van, és – történelmi távlatból nézve – senkinek sincs igaza. Ettől olyan nehéz játszani ezt a darabot, és ettől ilyen jó játszani ezt a darabot.

A másik ok, amiért el kell játszani ezt a művet, hogy kifejezetten hozzánk szól, itt és most. Mert a *Cseresznyés kert*ben mindenkinek valamilyen formában válnia kell a múltjától, arról, amit nagyon szeret,

amihez ragaszkodik, de amivel végleg le kell számolnia. Ez ma itt, a mi hétköznapijaink drámája is. Elszakadni a megszokottól, belekezdeni valami újba, ami bizonytalan és talán fenyegető, de mégiscsak a jövőt jelenti. Egyáltalán: a jövőt keresni kicsiben és nagyban, ez ma Magyarországon minden ember nagyon is hétköznapi problémája. Erről szól a *Cseresznyés kert*, és ha sikerül úgy megvalósítani, hogy a nézők nevetnek a látottakon (és egy kicsit önmagukon is), ugyanakkor sajnálják a szereplőket (és egy kicsit önmagukat is), vagyis ha sikerül igazi színházi élményt nyújtunk, akkor van értelme Csehovot játszani.

SZINETÁR MIKLÓS
rendező

Kautzky Armand, Kertész Marcella (A kaktusz virága) | fotók: Csabai István

Harna Péter, Molnár Nikolett (A kaktusz virága)

Lovatlan Szent György

*Akit gurít, akit görget,
Mint egy lovatlan Szent Györgyét
Erről s néha túl a Lajtán,
Nem én vagyok, de: a fajtám.*

*Talán Isten, talán Ördög,
Olykor-olykor föl-fölbörgők
S mindig búsan megbékélek:
Így szabta a magyar élet.*

Így kezdődik Ady Endre verse, amelyet Molnár László estje címéül is választott. Csokorba gyűjtött egy sor költeményt az általa aktuálisnak, örökérvényűnek és zseniálisnak tartott Adytól, és két néptáncossal kiegészülve készítette az estet – hazáról, hűségről, emberségről.

A kaktusz virága

Pierre Barillet és Jean-Pierre Grédy francia szerzőpáros világhírű szórakoztató darabja pikáns és meghökkentető, duplafenekű poénokkal és fergeteges helyzetkomikummal van tele. A szerepek remek alakításokra adnak alkalmat két olyan nagyszerű művésznek, mint Kertész Marcella és Kautzky Armand.

És ne feledkezzünk meg a dalokról: Nádas Gábor és Szemes Iván szerzeményei igazi gyöngyszemek, tökéletesen visszaadják a hatvanas évek és Párizs hangulatát. Az andalító, laza lassúkat vad, tüzes ritmusok váltják, a szövegek frappánsak, pontosan illenek az őket előadó szereplőkhöz, miközben a cselekmény fonalát is gombolyítják.

– Az apró emberi gyarlóságokból fakadó humoros szituációk ismerőssé és szerethetővé teszik a karaktereket, akikkel a néző nagyon könnyen tud azonosulni. Mindezek mellett fontos tényező lehet a sikerben, hogy ez egy „színészdarab”, vagyis olyan egyszerű és pontos a szerzők által írott kotta, amelyben lubickolhat egy tehetséges, énekben táncban egyaránt jártas, rátermett színészgárda – ajánlja az előadást Balázs Péter rendező, a Szolnoki Szigligeti Színház direktora.

William Shakespeare

Ahogy tetszik

rendező: Silviu Purcărete

mikor? hol?

2014. október 2.

Nemzetközi Shakespeare Fesztivál

Gdansk, Lengyelország

UTAZIK A NEMZETI

Gdansk, Szentpétervár, Radom – két ország, három fesztivál, négy előadás

Ahogy tetszik, Johanna a máglyán, Mesés férfiak szárnyakkal, Operett – októberben ezekkel az előadásokkal vendégszerepel Lengyelországban és Oroszországban a Nemzeti társulata.

Az *Ahogy tetszik* lengyelországi vendégjátékával kezdi a 2014/2015-ös évad nemzetközi turnéit a Nemzeti. Az európai Shakespeare Network hét tagjának egyike a gdanski fesztivál. A hálózat helyszíne Craiova is, ahol nemcsak Románia, hanem egész Európa egyik legrangosabb seregszemléjét rendezik: tavasszal itt aratott nagy sikert a Silviu Purcărete által rendezett *Ahogy tetszik*. Gdanskban német, orosz, bolgár, lengyel és amerikai társulatok előadásai szerepelnek.

A következő turnéállomás Oroszország legpatinásabb teátruma, az 1756-ban alapított szentpétervári Alexandrinszkij Tyeatr. (Az I. Madách Nemzetközi Színházi Találkozón láthattuk a *Zero liturgia* című előadásukat.) Az orosz kortárs színházi élet meghatározó intézménye nyolcadik alkalommal rendezi meg nemzetközi fesztiválját, amelyen eddig többek között olyan jeles társulatok szerepeltek, mint a bécsi Burgtheater, a budapesti Katona József Színház, a milánói Piccolo Teatro, a moszkvai Művészszínház és a párizsi Comédie Française. A több mint egy hónapos eseménysorozat egyik különlegessége az Alexandrinszkij igazgatójának a rendezése lesz:

Valerij Fokin a 200 éve született Lermontov *Álarcosbálját* Mejerhold 1917-es színháztörténeti jelentőségű előadását megidéve viszi színre. A moszkvai Művészszínház, a lengyel Teatr Narodowy és a francia Vivarium Studio mellett a budapesti Nemzeti Színház két előadással is szerepel. A százharminc fős szereplőgárdát mozgó monumentális drámai oratórium, a *Johanna a máglyán* mellett a repülés víziójáról szóló *Mesés férfiak szárnyakkal* című produkció utazik Szentpétervára. A *Mesésnek* már komoly fesztiválmúltja van, hiszen a Pécsi Országos Színházi Találkozó után meghívást kapott a jaroszlavi Volkov Fesztiválra és szerepelt a Bukaresti Nemzeti Színházban is.

Az idénynyitó turnésorozat utolsó tervezett állomása a lengyelországi Radom, ahol 1993 óta kétfévente rendeznek Nemzetközi Gombrowicz Fesztivált. A színházi groteszk lengyel atyjának tiszteletére szerveződő találkozóra a Nemzeti idei évadjának első bemutatója, az Operett utazik.

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

Oleg Zsukovszkij – Szénási Miklós – Lénárd Ödön: **Mesés férfiak szárnyakkal**
rendező: Vidnyánszky Attila
mikor? hol?

2014. október 10. | **Nemzetközi Alexandrinszkij Színházi Fesztivál**
Szentpétervár, Oroszország

Arthur Honegger –
Paul Claudel

Johanna a máglyán

rendező:
Vidnyánszky Attila
mikor? hol?

2014. október 9.,
**Nemzetközi
Alexandrinszkij
Színházi Fesztivál**

Szentpétervár,
Oroszország

A NEMZETI SZÍNHÁZ TÁRSULATA

Bácsági Ildikó

Kossuth- és Jászai Mari-díjas

Básti Juli

Kossuth- és Jászai Mari-díjas

Blaskó Péter

Kossuth- és Jászai Mari-díjas, Érdemes művész

**Földes László
Hobo**

Kossuth-díjas

Gerlits Réka

**Horváth-Lajos
Ottó**

Jászai Mari-díjas

**Nagy-Kálózy
Eszter**

Jászai Mari-díjas,
Érdemes és Kiváló
művész

Rácz József

Jászai Mari-díjas

Reviczky Gábor

Kossuth- és Jászai Mari-díjas

Szarvas József

Jászai Mari-díjas,
Érdemes művész,
a Magyar Arany
Érdemkereszt
kitüntetettje

Szatory Dávid

Szűcs Nelli

Jászai Mari-díjas,
Érdemes Művész

Tóth László

Törőcsik Mari

A Nemzet Színésze,
kétszeres Kossuth- és
kétszeres Jászai Mari-
díjas, Érdemes és Kiváló
művész, a Magyar
Köztársasági Érdemrend
Középkeresztjének
kitüntetettje

Trill Zsolt

Jászai Mari-díjas,
Érdemes és Kiváló
művész

A társulat új tagjai:

Bakos-Kiss Gábor

Olt Tamás

Bodrogi Gyula

Nemzet Színésze,
Kossuth- és kétszeres
Jászai Mari-díjas,
Érdemes és Kiváló
művész

Farkas Dénes

Fehér Tibor

Kristán Attila

Jászai Mari-díjas

Mátyássy Bence

Nagy Mari

Jászai Mari-díjas

Schnell Ádám

Jászai Mari-díjas,
Érdemes művész

Sinkó László

Kossuth- és Jászai
Mari-díjas, Érdemes
és Kiváló művész, a
Magyar Érdemrend
Tisztikeresztjének
kitüntetettje

Söptei Andrea

Jászai Mari-díjas

Tenki Réka

Tompos Kátya

Jászai Mari-díjas

Tóth Augusztina

Jászai Mari-díjas

Udvaros Dorottya

Kossuth- és Jászai Mari-
díjas

Újvári Zoltán

Jászai Mari-díjas

Varga József

fotók: Rózsa Erika, Máthé András (Bakos-Kiss Gábor, Olt Tamás)

*Legyen Ön is a vendégünk!
Szeretettel várjuk előadásainkra!*

„ÉN MEG CSAK ÁLLOK, ÉS NÉZEM, HOGY MÁSOK...”

Tompos Kátya tudatosságról és önkeresésről, kételyekről és pofáraesésekről

„Fogalmam se volt, hogy kell színészkedni, játszani, hogy kit hívnak színésznek. Azt hittem, oda kell menni és színésznek kell lenni, és hogy oda az felvételizik, aki már eleve színész – eleveníti fel egykori érzéseit Tompos Kátya. A Nemzeti Színház színésznőjét inspirálja, ha különböző rendezőkkel, eltérő műfajú előadásokban dolgozhat. És az is, ha énekesnőként léphet színpadra.

„...megtalálnak a rendezők és a nekem való szerepek. Ritkán mondok nemet egy felkérésre, ami pedig nem tetszik elsőre, azt olyan szerepként fogom fel, amely elvezethet egy következőre, egy sokkal jobbra. Szeretek kísérletezni.”

Édesanyja orosz, édesapja magyar, sokszor elmondta, hogy orosz gyökerei éppoly fontosak, mint a magyarok. A nagymamája és több rokona Moszkvában él. Mikor járt náluk legutóbb?

– Régebben általában anyukámmal utaztam Moszkvába, majd munkát is kaptam ott. Megismerkedtem Baranyi Andrással, a magyar kulturális intézet vezetőjével, aki először koncertezni hívott, később pedig zsűritag lehettem a határon túli oroszok filmfesztiválján. Furcsa érzés volt azokkal a művészekkel, színészekkel zsűrizni, beszélgetni, akiknek a filmjein felnőttem. Aztán meghívtak énekelni Nyizsnij-Novgorodba is. Ezek a felkérések szerencsére mindig úgy alakultak, hogy beköszönhettem a nagymamámhoz.

És ő jön Magyarországra?

– Idős már ekkora utazáshoz. Egyébként nagyon jó állapotban van, csak nem szereti elhagyni az otthonát. De mi odavittük neki a zenét, adtunk egy koncertet a lakásában, ő pedig kitérte az ajtót, hogy minden szomszéd hallhassa.

Abban, hogy a színészetet választotta, szerepet játszott valamiféle családi „örökség”?

– Semmi. Apukám muzikális volt, és imádott magyar nótákat énekelni, de különösebben nem volt köze a művészetekhez. A zene szeretete inkább a nagymamámtól ered, a művészetek iránti fogékonyság pedig anyukámtól. Kemény irodalomtanára volt, aki kötelezővé tette, hogy színházba járjanak, sokat olvassanak, és mindenről formáljanak véleményt. Innen kaphatott ihletet édesanyám a művészetekhez, de inkább csak „elméleti” szinten. A nagymamám és az ikertestvére viszont rendszeresen énekeltek orosz népdalokat közönségnek, két szolamban – sőt, néha ma is énekelnek, 85 évesen, olyan hanggal, hogy mindenki hanyatt esik tőlük. Fontos, hogy legyen legalább egy ember a környezetben, aki biztat, hogy foglalkozz komolyan azzal, amihez tehetséged van, és úgy alakult, hogy körülöttük nem voltak ilyenek, hi-

ába ismerték el a tehetségüket. Én pedig gyakran úgy érzem, kezdem beteljesíteni azt, amit ők nem érthettek el. Szeretem a nagymamámnak azt mondani, hogy jól megy a sorom, sok mindent csinálok, és sokat énekelek, mint ő.

Ki bátorította a színészetre?

– Már egészen kicsi gyerekként azt hallottam többektől, hogy van hallásom, amit fejleszteni kell, és hasonló. De különben szégyellős gyerek voltam, részben pont azért, mert állandóan löktek előre, hogy mutassak, énekeljek valamit. Ilyenkor általában azt kértem, hogy mindenki menjen ki a szobából, forduljon el, és a fal vagy az ajtó mögül elkezdtem énekelni. Aztán szépen lassan felerősödött bennem is, hogy meg akarom mutatni, mit tudok. Főleg, mert láttam, hogy a szüleim büszkék rám.

Amikor bejelentette, hogy a Színművészetire felvételizik, meglepte az otthoniakat?

– Inkább szkeptikusak voltak – velem együtt. Biztos voltam benne, hogy nem vesznek fel 18 évesen, sőt, arra is gondoltam, hogy talán soha. Fogalmam se volt, hogy kell színészkedni, játszani, hogy kit hívnak színésznek. Azt hittem, oda kell menni és színésznek kell lenni, és hogy oda az felvételizik, aki már eleve színész. Jártam előtte színjátszó körökbe, ami jó és érdekes volt, csak sajnos ezeken a helyeken sok hamis mondat is elhangzik, például a tehetségről... Megdöbbsenem, hogy gyakran pont azokat nem vették fel, akik tehetségesnek, markánsnak számítottak a stúdióban, akikről mindenki azt mondta, ők már készen vannak. Mert inkább azok kerültek be, akik formálhatók voltak. Mindenhol vannak pluszok és mínuszok, tehát jó magabiztosnak lenni, de ha túlzottan az vagy, könnyen ellenszenvessé válsz. Nekem semmi biztonságom nem volt a felvételinél, inkább szégyelltem magam, hogy mit keresek ott. És irigyeltem a sok céltudatos embert, mert tudták, mit akarnak. Én meg csak ültem, és akkor jöttem rá, hogy nem is tu-

„Eleinte sokan a szakmának akarnak megfelelni, de mostanában azt látom, hogy ott túl nagy a káosz: ki, kihez, hová tartozik – vagy nem tartozik. Nem szeretném ezzel terhelni magam. Amikor azt látom, hogy elszeparálódnak az emberek ahelyett, hogy értelmesen vitáznának szakmai kérdésekről, akkor azt érzem, hogy nem tisztelik egymás munkáját, energiáit.”

dom, mit akarok ezzel az egészszel. Önkeresésben voltam, ami azóta is folytatódik, de már sokkal pozitívabban és tudatosabban.

Állandósultak a kételyek?

– Valamelyest át tudtam formálni őket. Régen akadályoztak, most egyre jobban tudom használni őket. De kételyekre mindig szükség van.

Zenés színház szakon végzett – ez a saját választása volt?

– Éppen indítottak egy ilyen osztályt, és mivel azt mondták, jól énekelek, úgy éreztem, meg kell próbálnom. De azért beírtam a felvételi lapra az orosz szakot is. Szerencsésnek éreztem magam akkor, hogy felvettek, de utólag sokat töprengtem rajta, mi lett volna, ha még egy-két évet komolyodom a Színművészeti előtt egy másik egyetem falai között. Bármilyen furcsa is, néha hiányzik a körmölés, az asztalnál való munka, hogy használjam az intellektusom...

Azt a szerepformálásnál is használja...

– Persze, de úgy értem, ha pár évet eltöltök a bölcsészkaron. Mivel nem így alakult, sokkal több idő kellett, hogy rájöjjelek, hol is vagyok valójában. Minden napot úgy kellett volna kezdeni, hogy valaki beleverje a fejembe, milyen szerencsés vagyok, hiszen ezt a pályát annyian szeretnék, és van, aki belepusztul, hogy nem lehet színész. Én ezt a helyzetet nem tudtam jól felhasználni a Színművészeti első három évében.

Nem érezte jól magát? Nincsenek jó emlékei?

– Jó emlékeim vannak, csak most sokkal higgadtabban tudnék mindennek nekifogni. Frusztrált a tapasztalatlanságom – az élet min-

den terén. A gimnáziumban rendes, jó tanuló voltam, persze, eljártam bulizni, de mindig tudtam, hol a határ. A tanulás volt a fontos, és az, hogy hová megyek tovább. De a Színművészetinél hihetetlenül fontos az élettapasztalat is, hogy ne csak elméletben tudj dolgokat, hanem kerülj ki a burokból, ismeretlenek közé, akik nem tudják, mire vagy képes. És legyenek meg a pofára eséseid.

Ezeket úgyis megkapja az ember...

– Azt láttam, hogy mindenki tudja, hogyan kell próbálni, én meg csak állok, és nézem, hogy mások milyen jól tudják... Ilyen hülyeségekkel töltöttem az időt, míg az énekmasterem helyre nem rázott. Bagó Gizella volt az, aki biztatott, aki átlátta a helyzetemet, és nem beszélt mellé. Pontosan érezte, tudta, milyen anyagból vagyok gyúrva, hol tartok, mennyire vagyok még agyatlan. És látta azt is, mi lehet belőlem.

Meg is mondta?

– Utólag. Addig inkább csak irányított, vitt valami felé. Az egyetemi zenés vizsgák után voltak tanárok, akik azt mondták, hogy ez a kislány tehetséges, de nincs nagy énekhangja, inkább majd prózai színésznő lesz. Aztán nemrég az egyik koncertem előtt arról beszélgettem az énekmasteremmel, hogy milyen érdekes fordulatokat tartogat az élet: épp a szólókoncertemre készülünk a Művészetek Palotájában.

Friss diplomásként miért a József Attila Színházba szerződött?

– Ez adódott. Szerettem volna Pesten maradni. Hívtak vidéki színházakba is, de a József Attila igazgatója, Léner Péter tanárom volt, és több osztálytársammal oda mehettünk. Mi voltunk a fiatalok, a vérfrissítés. A József Attila nem az a fajta színház, amit nagyon szeretett volna a

Boldogságlabirintus – Mira

„szégyellős gyerek voltam, részben pont azért, mert állandóan löktek előre, hogy mutassak, énekeljek valamit. Ilyenkor általában azt kértem, hogy mindenki menjen ki a szobából, forduljon el, és a fal vagy az ajtó mögül elkezdtem énekelni.”

szakma, sőt... – viszont nagyon családias volt a légkör. Ennek persze megvan a hátránya is, hiszen az ember könnyen elkényelmesedhet, de fiatalok voltunk, és mindenáron alkotni akartunk.

A Bérka Színházba igazolás viszont éles váltás lehetett.

– Úgy gondoltam, kipróbálok egy másik irányt, megnézem, hogyan működöm benne. A Bérkán dolgozó Balázs Zoltán hívott Kátya Kabanova szerepére Osztrovskij *Vihar*-jába. Furcsa volt belecsoportni egy olyan statikus színházba, ahol eleinte úgy érzed, semmit se szabad játszani, de végül megszületik valamiféle atmoszféra. Volt olyan időszak, hogy a Bérkában játszottam a *Vihar*-ban, átvettem Heléna szerepét az akkor várandós Parti Nóráról a *Szentivánéji álomban*, közben pedig futottak a József Attila előadásaim is. Nagyon inspirált az előadások közötti különbség. Mindig műfajokban gondolkodtam, és úgy éreztem, egy kevésbé rangosnak tartott műfajban is lehet művészként színvonalasat alkotni. Élveztem, hogy eltérő rendezői, színészi gondolkodásmódokat ismerhettem meg, jó érzés volt ennyi helyen dolgozni.

Most is jó lehet: játszik a Centrálban a *Chicagóban*, a Nemzetiben a *Johannában*, a *Szentivánéji*-ben, azaz széles a skála. A szabadúszás soha nem izgatta?

– A társulatnak súlya van, és fontos, hogy ne vesszek el a mindenségben. Jó tartozni valahová.

Alföldi Róberttel jött a Bérkából a Nemzeti Színházba, és itt maradt Vidnyánszky Attila alatt is.

– Bár láttam Attila korábbi munkáit, és szimpatikus volt, amit csinált, nem tudtam, mit gondol rólam. Nagyon jól esett, hogy rám bízta Jo-

Tompos Kátya

Jászai Mari- és Junior Prima Díjas színész, énekes.

1983-ban született Budapesten. 2005-ben diplomázott a Színház- és Filmművészeti Egyetem musical szakán. Játszott a József Attila és a Bérka Színházban, 2008 óta a Nemzeti tagja.

Az elmúlt években a *Valami Amerika 2.*, a *Poligamy*, a *Köntörfalak*, a *Nőm, nejem, csajom* és a *Coming out* című filmekben szerepelt. 2013-ban jelent meg első szólólemeze *Keresztül Európán* címmel. Az elmúlt évadban Szent Johannát alakította a *Johanna a máglyán* című drámai oratóriumban, és Mirát a *Boldogságlabirintus* című előadásban – teljesítménye elismerésképpen a társulat szavazatai alapján elsőként ő kapta a Nemzeti Színház Szörényi Évától elnevezett új alapítású díját.

A 2014/2015-ös szezonban a *Szentivánéji álomban* (Heléna), az *Éjjeli menedékhelyben* (Nasztya), az *Ingyenélőkben* (Irén) és a *Don Quijotéban* (Antonia) látható.

Szentivánéji álom – Heléna

Johanna a máglyán – Johanna

Szentivánéji álom – Heléna

hanna szerepét. Mindig kíváncsi vagyok, mit gondol rólam egy rendező, és kívárom, milyen szerepekben gondol rám. Hiszem, hogy megtalálnak a rendezők és a nekem való szerepek. Ritkán mondok nemet egy felkérésre, ami pedig esetleg kicsit nem tetszik elsőre, azt olyan szerepként fogom fel, ami elvezethet egy következőre, egy sokkal jobbra. Szeretek kísérletezni.

Könnyen adják magukat a szerepek?

– Inkább bizonyos részek vannak egy darabon belül, amik könnyebben indulnak el, míg mások nehezebben. De ez folyamat, ami végül, szerencsés esetben összeáll egy szereppé, alakítássá. Ha pedig valami nagyon nem sikerül, eléggé bosszant, de tudom, hogy attól még másnap újra felkel a Nap.

Az utóbbi időben majd minden évben szerepelt sikerfilmbe. Az ezzel járó ismertséget, a sztárságot könnyű kezelni?

– Vannak elvárások, de ezek a szakmához kapcsolódó feladatok. A szintén ezzel járó címlapfotózás pedig azért jó, mert majd mutogathatom az unokáimnak, hogy nézzétek, milyen szép volt öreganyátok, amikor rendesen kisminkelték, felöltöztették. Jó lesz visszaemlékezni.

A visszajelzések közül melyek a legfontosabbak?

– A közönség. Eleinte sokan a szakmának akarnak megfelelni, csak mostanában azt látom, hogy ott túl nagy a káosz: ki, kihez, hová tartozik, vagy nem tartozik. De nem szeretném ezzel terhelni magam. Amikor azt látom, hogy elszeparálódnak az emberek ahelyett, hogy értelmesen vitáznának szakmai kérdésekről, akkor azt érzem, hogy nem tisztelik egymás munkáját, energiáit. Lehet, hogy nem tetszik az

eredmény, de mindig ott van a befektetett munka, amit el kell ismerni. Mindenki tudja, mennyi vér, izzadság árán születik meg egy előadás, és ezt tisztelni kell.

A Keresztül Európán lemez pedig nagy siker.

– Sokat koncerteztünk nyáron, születtek új dalok is. Nagyon szeretem, hogy tudok énekesként kommunikálni a közönséggel. Úgy érzem, nem szerepben vagyok, de azért egy kicsit mégis: az énekesnő szerepében. Kicsit skizónak tűnik ez az állapot, de ha jól beáll, remekül működik.

Színésznőként hogyan, hol látná szívesen magát úgy 30-40 év múlva?

– Nem tudom. Van, aki előre eltervezi a karrierjét, és el is jut oda, ahová szeretne. Ez jó, ha nem úgy csinálja, hogy közben keresztültípor mindenkin. Most már kicsit tudatosabb vagyok, mint a pályám elején, ám változatlanul szeretek sok mindent a sorsra bízni. Viszont, ha már megtalál egy munka, akkor azzal szeretek foglalkozni, utána menni, körbejárni. Nem szeretnék rágörcsölni a dolgokra, mert az a jó, ha mindennek tudok örülni. Nagyon kíváncsi természet vagyok, érdekelnek a sikerek és a bukások is. Persze, a sikereket sokkal jobb megélni, de a bukások meg azért kellenek, hogy az ember tudjon fejlődni, és hogy legyen min túllépni.

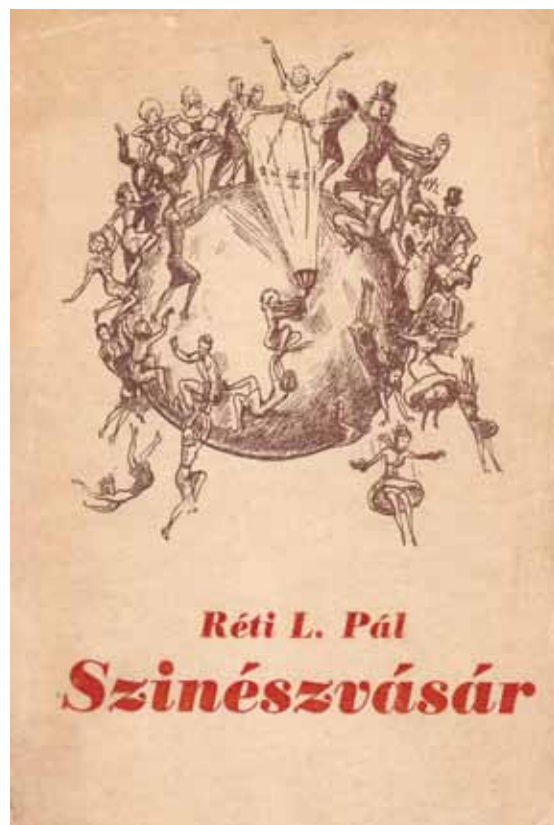
V. NAGY VIKTÓRIA

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

„A lapos erszényű
kisvárosi direktorok is a
színészvásáron remélték
felfedezni a jövőbeni
bonvivánokat és ügyeletes
primadonnákat.”

Színészvásár címmel adta
közre Réti L. Pál emlékeit. Az
1942-ben megjelent kötet
előszavát Herczeg Ferenc írta.

Saly Noémi

SZÍNÉSZVÁSÁR A PANNÓNIAIÁBAN

Réti Lipót, az „ágensek apostola” és a „ripacsok tőzsdéje”

Ha fellapozzuk a régi magyar színházi élet háttéranyagának képeskönyvét, az ismert régi sztárok mellett számos fontos mellékalakot, érdekes történetet találunk. Az is hamar kiderül, milyen közel vannak a színpad deszkái a vendéglátóhelyek asztalaihoz.

Az egykori Kerepesi út – a mai Rákóczi út – elején állt 1837-től 1913-as lebontásáig Pest büszkesége, a régi Nemzeti Színház (Pesti Magyar Színház). A melléje később felhúzott hatalmas bérházban működött az Írók és Művészek Társasága és a színtanoda, ott volt Lotz Károly műterme és sok színész, például Jászai Mari lakása.

A szomszédos Arany Griff a 18. században kétes külvárosi korcsmaként kornyadozott a poros országút mentén, de később már takaros fogadóként várta a vendégeket. 1865-ben leégett, a helyén építette fel Pán József a háromszintes, 72 szobás Pannónia Szállót Westermayer József számára. 1884-ben a Glück család örökölte az épületet, és Glück Frigyes vezetésével két ízben is korszerűsítették.

A szálloda élete szorosan összefüggött a múlt század első felének színházi eseményeivel. A földszinti kávéházban két hosszú „foglalt asztal” is volt a színészek számára. Mindennapos vendégként járt oda a híres színészdinasztia megalapítója, Latabár Endre, Vízházy Gyula, Szigeti József, Nagy Imre, Gabányi Árpád, a jellemszínész, Ujházy Ede,

majd Császár Imre, Ivánfy Jenő, Gyenes László, Szirmai Imre, Ódry Árpád, de a maguk idejében olyan népszerű színpadi szerzők is, mint Szigligeti Ede vagy Csiky Gergely. A törzsvendégekhez tartozott a fővárosi zurnaliszták és írók krémje: Vajda János, Reviczky Gyula, Bartók Lajos és a fiatal Bródy Sándor. Operaénekesünk egy része is itt áldozta fel a próbaszünetek és felvonásközök szabadidejét.

Itt ütötte fel tanyáját Réti Lipót Pál (1862–1942), az „ágensek apostola”, aki már húszévesen megalakította szerződési ügynökségét, és szorosan bekapcsolódott a színházi életbe. Nem volt az országban olyan színész, direktor, társulat és darab, akiről-amiről ne tudott volna. Lótott-futott, tárgyalt, alkudozott és kapacitált. Működését állami támogatás is segítette: feladata szerződésközvetítés, tehetségkutatás, vendégjátékok, turnék szervezése volt. Cége 1890-től Első Magyar Színházi Ügynökség néven szerepelt. Sok híresség köszönhetette karrierjét az ő felfedezésének és támogatásának. Ügynöksége helyezte el először Csiky, Herczegh Ferenc, Molnár Ferenc darabjait. Személyesen utazott Párizsba a *Cyrano de Bergerac*-ért, hogy a többi európai várost megelőzve személyesen hozza el a darabot Rostand-tól. Évtizedeken át szerkesztője és kiadója volt a *Színházi Közlönynek*, amely az ügynökségi részen kívül a színház minden kérdésével foglalkozott. Később fiai, György és István is részt vettek a cég vezetésében.

„»A Pannóniában találkozunk«, ez volt egykor – a Kárpátoktól az Adriáig – a színházi apostolainak a jelszava. Ide címeztek postájukat, és Vi-

Ilyen lehetett a „ripacsok tőzsdéje” a Pannóniában is – a kép már a New York kávéházban készült

rágyvasárnaptól Nagypéntekig itt lebzseltek a kriminálsan borotvált színfalbasogatók, de a hölgyek is: primadonnák és segédszínésznők egyaránt – írja Balla Vilmos *A Kávéforrás*-ban. Évtizedekig a szálloda teraszán és termeiben zajlott a nevezetes színészvásár. Az évad hagyományosan húsvétkor kezdődött, mert nagybőjtben tilos volt játszani. Virágvasárnap minden társulat szétszéledt, mindenki indult Pestre „a ripacsok tőzsdéjére”, hogy a következő szezonra új társulatot találjon magának. A lapos erszényű kisvárosi direktorok is ekkor remélték felfedezni a jövőbeni bonvivánokat és ügyeletes primadonnákat. (Gróf Festetics Andor színész és színházigazgató – mint a vidéki színészet országos felügyelője – 1909-től rendelte el a megszokott őszi szezonkezdést, a színészbörze pedig a húszas évektől már inkább a New York kávéházban folyt.)

Faragó Jenő 1932-ben a *8 órai újság* hasábjain idézte föl Réti bácsi hajdani színészvásárát:

„A vidékről feljöttek a Bánkok, Peturok, Rómeók, Petteghy Fridolinok, a Melindák, Juliák, Boccacciók, Suhancok, Nebántsvirágok. És itt voltak a színigazgatók is mind. Krecsányi, Leszkay András, Somogyi, Pesti-Ibász, Szendrey Mihály, Kövessy Albert és a többi. Az elsőrangú színészek kiültek a Pannónia elé a kávéházi terraszra, és ott kellették magukat.

Jött Leszkay András: kackiásan, jókedvűen, teli pénzzel, mint egy békebeli huszárkapitány; hiszen az is volt valamikor. És szemügyre vette a művésznépet.

– Az úr Bodrogi?

– Nem, én Földényi vagyok.

– Elvinném Aradra.

– Elmennék!

– Garderobja van?

– Frakk, ferencjózsef, pepitanadrág, vászonkabát, fehérek kamásni!

– Rendben van!

Paroláztak, megrázták egymás kezét, erre Leszkay elővette a nagy bugyilárist, és letett öt forintot Lear király elé a kávéházi asztalra.

– A többit délután Rétinél...”

Földényi Béla (1850–1895) 1878-tól 1888-ig a Nemzeti Színház tagja volt, de sokat játszott vidéken – ott persze nemcsak bonvivánként vagy társalgási szerepekben, hanem akár Lear királyként is –, sőt rendezőként is bemutatkozott.

Egy másik történet szereplője Bartos Gyula (1872–1954), aki 1932-ben lett a Nemzeti örökös tagja. Tizenöt évesen meglógott otthonról, hogy színésznek álljon, és ahogy illett, végigjárta a vidéki vándorélet stációit. Ő is Réti bácsinak köszönhetette, hogy eljutott a „legmagasabb” deszkákig – ha végül nem is egészen úgy, ahogyan egyikük is, másikuk is képzelte.

„...1895-ben a színiakadémia elvégzése után (...) köszöntöttem be Pali bátyám irodájába. (...) Égett, lobogott bennem a vágy, hogy Shakespeare és Molière alakjaiban szólaljak meg.

– Éppen most kaptam levelet egy vidéki igazgatótól, abhoz baritonistának és népszínmű-énekesnek elszereződtem – szölt Pali bátyám.

– De kérem, hiszen én nem tudok énekelni – dadogtam ijedten.

– Debogy nem tud! Baritonista lesz, és punktum! Ripp van Winkle-ből csak tudja azt, hogy »Oh drága nőcském, kit imádok...« (...)

Alig vártam, hogy újra az utcán legyek, s többé nem kerestem fel Pali bátyámat.

Évek múlva kaptam tőle még egy levelet, amelyben értesített, hogy Somló Sándor, a Nemzeti Színház igazgatója szerződötne... 1907. május 1-jén a Nemzeti Színház tagja lettem.”

Réti bácsi jóvoltából az aktorok tehetségesebbje nem maradt deszka nélkül, az önjelölt zsenik és a múzsa hívatlan papnői viszont más foglalkozás után kellett hogy nézzenek.

De jó pincérek és szobaleányok iránt Pesten mindig nagy volt a kereslet.

| a képek forrása: Magyar Színművészeti Lexikon (1929–1931), a szerző gyűjteménye

Az Első Magyar Táborig Színház társulata az indulás előtt, 1917. április. Állnak: Roboz Elek, Izsó Miklós, Benes Ilona, Bálint Béla, Pázmánné Kasper Gizi, D. Nagy Gyula, Pázmán Ferenc, Kondor Ernő, Rogoz Imre, Dalnoki Imre. Ülnek: Gózon Béla, Szász Anna, Komáromi Gizi, Komjáthy János, Batizfalvy Elza, Zilahy Gyula

FRONTSZÍNHÁZ ÉS HADIFOGOLYTEÁTRUM

A lövészárkok „otthonossá tétele” az I. világháborúban

A központi hatalmak villámháborús stratégiája 1917-re csődöt mondott. Az elhúzódó háborúban szükségessé vált a lövészárkok „otthonossá tétele”. Ennek érdekében, a katonák mentális állapotának javítására, az otthon hagyott értékrend illúziójának felkeltésére szerveztek frontszínházakat.

A német hadvezetést követve az Országos Színészegyesület alapította meg az első harctéri színházat 1917 márciusában. Komjáthy János vidéki színigazgató szervezte meg a tizenöt tagú társulatot, és az Első Magyar Táborig Színház 1917. április 3-án a keleti fronton, Lembergben (Lvov, Lviv) mutatkozott be. A frontszínház egy hónapig tartott előadásokat – játszottak Gárdonyi- és Molnár Ferenc-darabot is –, majd visszatértek Budapestre. A nagy siker nyomán az együttes tovább működött, és még három turnét tartott a szerb, az orosz és a román hadszíntéren. A változó vezetővel, néven és összetételben működő társulat járt az olasz, majd az orosz harctéren is. A frontszínház közel másfél éves működése során sikerrel látta el feladatát: magyar szót, vidámságot, az otthon üdvözlét vitte el a fronton harcoló magyar csapatokhoz.

A front túloldalán sem hallgattak a múzsák. Az orosz (szibériai) hadifogságba került katonák is színházat teremtettek, hadifogoly-színházat. Bár a körülmények táboronként változtak, a bezártság, a sze-

mélyes szabadság hiánya mindenhol egyformán gyötörte a fogságba esetteket. A katonatisztek és közkatonák egykori polgári életük mindennapjait próbálták felidézni színházi előadások életre hívásával.

Egyes helyeken a színjátszás egyszeri alkalom maradt. Másutt, ahol felmerült a folyamatos színjátszás igénye – mint például Krasnojarszkban –, színházépületeket emeltek színpaddal, nézőtérrel, páholyokkal, előcsarnokkal, pénztárral.

A repertoár kialakítása nehéz feladat elé állította a társulatokat. Idegen nyelvű drámaszövegek fordításain kívül főként azokat a pesti sikerdarabokat játszották, melyeknek fel tudták idézni szövegét, zenéjét. Szinte mindegyik nagyobb apparátussal rendelkező hadifogoly-színház (Berezovka, Csita, Habarovszk, Krasnojarszk, Nyikolszk–Usszurijjszkij) bemutatta és telt házakkal játszotta Kálmán Imre operettjét, a *Tatárjárást*, rendkívül népszerű volt *A csárdáskirálynő*, talán csak Jacobi Viktor operettje, a *Leányvásár* aratott nagyobb sikert. Eredeti művek is születtek, ezek nagy része a hadifogoly-életből merítette témáját.

A fogoly-színházak előadásainak különlegessége, hogy férfiak alakították a női szerepeket. A férfitrimadonnákká kiváltságokat élveztek, rajongóik ajándékokkal halmozták el őket, sztárképeik díszítették a barakkok falát.

A táborok feloszlásával, a hadifogolyok szabadon bocsátásával a színházak is bezárták kapuikat.

SIPŐCZ MARIANN

„Önök után volt nálunk két napig egy német társaság, de azok igazán jobban tették volna, ha nem jöttek volna! Résztvételük miatt harmadnap elutaztak! Cetinéből és Skutariból a bécsi Hofoper tagjai előadás nélkül mindjárt másnap visszafordultak, senki sem törődött velük, s roppantul meg voltak sértődve. Hiába, csak a magyar tud örülni, csak az tud lelkesedni a kultúráját a legnehezebb viszonyok között is hozzá hozó honfitársaiért, s örül, ha nehéz munkájukért háláját leróhatja.”

Részlet Schnetzer őrnagy leveléből Pázmán Ferencné Kasper Gizellának.

Székesfehérvár, 1917. augusztus 15.

„Műszaki személyzetünk lázasan dolgozott. Villanyvilágítás nem lévén Dauriában, petróleumlámpákkal kellett a világítási effektusokat megcsinálni. Akadály nincs a plenni (hadifogoly – *A szerk.*) előtt. Magunk festettünk színes üvegeket is, és elmés szerkezettel húztuk a megfelelő szint a lámpák elé. Az első felvonásbeli bakaszakasz Mannlicher-puskái oly ügyesen voltak fából kifaragva és befestve, hogy az orosz praporscsikot fel kellett kísérnem a színpadra, és csak ott hitte el, hogy nem valódiak. Riza báróné második felvonásbeli estélyi ruhájának egész gyöngydísz felfűzött és megfestett borsó volt.”

Szerdahelyi Késérő Ferenc visszaemlékezése a dauriai

Tatárjárás előadására, 1930

A frontszínház társulata gázmaszkkal felszerelve. Orosz front, 1917. április

„Senkivel sem tudom elhiteni, hogy az itteni szűkös viszonyok között, minő tökéletes előadásokban volt részünk, és nem tudom senkivel sem elhiteni, hogy „tyúkjaink” – értsd alatta a női szerepeket játszó bajtársainkat – mennyire tökéletes illúziót tudnak kelteni a szemlélőben. A két primadonnát, Mamusich Mihályt és Oltóssy Oszkárt – akik minden tekintetben kiváló, aranyos fiúk – olyan szeretet vesz körül, hogy bárki megirigyelhetné őket. [...] A két primadonna – pedig egyébként végtelen szerény fiúk – olyan féltékeny egymás sikerére, akár két valóságos előkelő színész.”

Részlet Vajda Béla hadnagy pjescankai hadifogolynaplójából

A berezovkai legénységi színházat Baghy Gyula kassai színész-rendező és Sárossy Mihály, a Király Színház tagja hozták létre. A Magyar Színházi Együttes első előadása a Leányvásár című Jacobi-operett volt 1917. szeptember 8-án.

Kálmán Imre: A csárdáskirálynő. Magyar Színház, Krasznaja Recska, 1919. november. Az operett bemutatójához a szövegkönyv alapjául a német eredetiből készült francia szöveg orosz átültetése szolgált. (Ezt aztán magyarra fordították!) A zenét egy bécsi tisz emlékezetből egy hiányos orosz zongorakivonat segítségével újrakomponálta.

Színészkatonák, fogolyprimadonnák

Az I. világháború kitörésének centenáriuma Színészkatonák, fogolyprimadonnák címmel rendez vándorkiállítás az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet. A tárlat 2014. szeptember 27. és 2015. január között a budapesti Bajor Gizi Színészmúzeumban, 2015 februárjában a dunajvárosi Bartók Kamaraszínház és Művészetek Házában, 2015. március és április között a miskolci Színháztörténeti és Színészmúzeumban tekinthető meg.

A 2013/2014-es évad záró társulati ülésén adták át a magyar színházi élet legnagyobb múltú elismerése, a Farkas-Ratkó-díj mellett a Nemzeti Színház négy újonnan alapított, most először odaítélt díját. Az elismerésekről a társulat tagjai titkos szavazással döntöttek.

Farkas-Ratkó-díj – SZATORY DÁVID

Az ezüst vándorgyűrűt az adott évadban kiemelkedő alakítást nyújtó 40 év alatti fiatal színész kaphatja.

A díjat alapításától, 1884-től 2000-ig, a régi Nemzeti Színház utolsó évadáig (egy-egy kivételtől eltekintve) minden évben kiadták. 2000-től azonban, amikor a régi Nemzeti Színház a Pesti Magyar Színház elnevezést kapta, senki nem rendelkezett a díj további sorsáról, így 2001–2004 között az átadása szünetelt. 2005 óta – a Pesti Magyar Színház és az új Nemzeti Színház akkori vezetői, Iglódi István és Jordán Tamás megállapodása alapján – a díj évadonként a két társulat között vándorol, de 2011-ben és 2012-ben nem adták ki.

A NEMZETI SZÍNHÁZ DÍJAI

Titkos szavazással döntöttek a társulat tagjai

Sinkovits Imre-díj – TRILL ZSOLT

A 2001-ben elhunyt Sinkovits Imréről, a Nemzet Színészéről elnevezett díjat az a férfinév kapja, aki az adott évad legjobb alakítását nyújtotta, és emellett a színházért is feladatot vállalt.

Németh Antal-díj – KOZMA ANDRÁS

Németh Antal rendező, színháztörténeti és elméleti író, 1935 és 1944 között a Nemzeti Színház igazgatója volt. A róla elnevezett díjat a Nemzeti Színház társulatáért az évadban a legodaadóbban tevékenykedő művészeti munkatárs kaphatja meg. Az elismerést Kozma András dramaturg, műfordító, tanár és fesztiválszervező kapta.

Szörényi Éva-díj – TOMPOS KÁTYA

Szörényi Éva már 16 évesen a Nemzeti színpadán játszott, és pályája 23 évig töretlen volt, 1956 után azonban menekülnie kellett. Az Egyesült Államokban élt 2009-ig, ahol a magyar színjátszás hírnevét öregbítette. Az elismerést az a színésznő kapja, aki az elmúlt évad legjobb alakítását nyújtotta, és a színház közösségéért is feladatot vállalt.

Kulissza-díj – MÁRTON ÉVA

Új elismerés a Kulissza-díj is, amelyet az előadások létrejötté érdekében dolgozó „háttér munkatárs” kaphat meg – a 2013/2014-es évad díjazottja: Márton Éva, a színház művészeti főtáskára.

ELHUNYT SZIKLAI JÁNOS

Életének 65. évében váratlan hirtelenséggel elhunyt Sziklai János, a Nemzeti Színház portása. Igazi színházi ember volt, a Nemzeti Színház mostani épületének átadása óta az intézményben dolgozott. Tudtuk, hogy ha itt van a portán, akkor minden rendben, ha intézkedni kell, Sziklai úr, sokunk Janija azonnal képben van. Nem féltünk – mondta egy kollégánk – ott fenn is lesz dolgoz.

A TÜNDÉRKERT SZÍNÉSZE

SZARVAS JÓZSEF nemcsak színművész, hanem a Kárpát-medence őshonos gyümölcsfajtáinak megőrzése és megismertetése érdekében is tevékeny közösségi ember. Ő a Tündérváros hagyományörző, értékteremtő és közösségépítő mozgalom egyik elindítója és népszerűsítője is.

Ezen tevékenységeit ismerték el augusztus 20-án a Magyar Arany Érdemkeresztrel.

ÉRKEZŐK, TÁVOZÓK

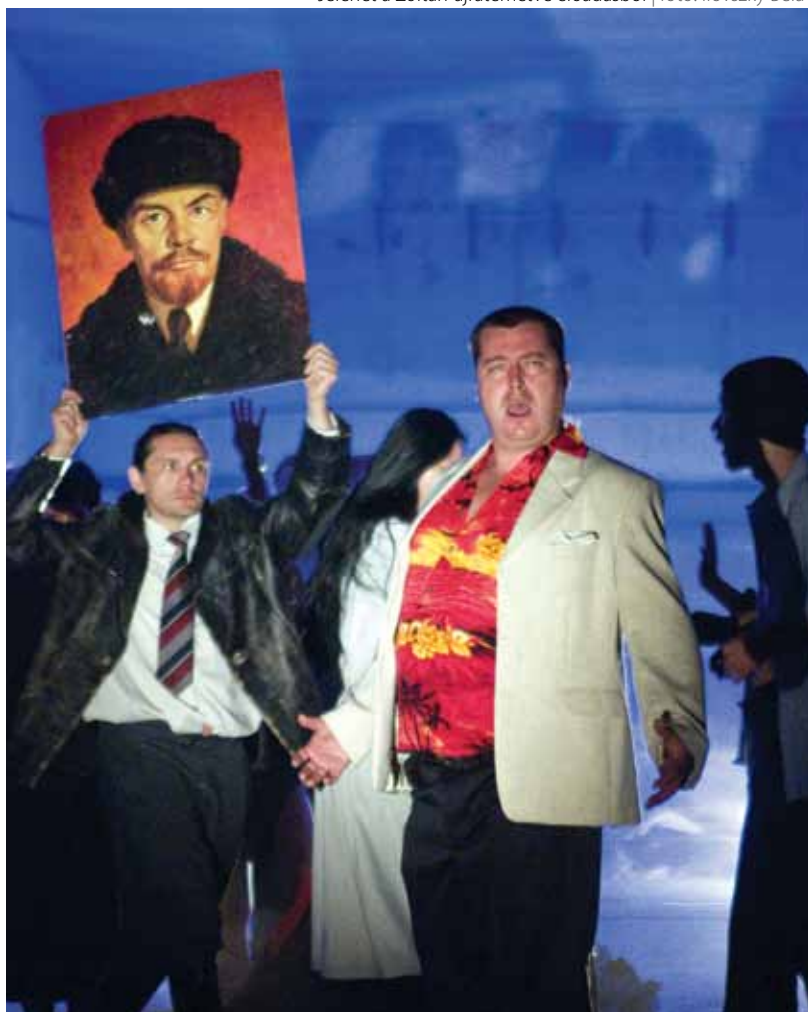
Két új tagja van a Nemzeti Színház társulatának – akik nem is egészen újak, hiszen Bakos-Kiss Gábort a *Johanna a mágyán* című előadásban már láthatta a közönség, Olt Tamás pedig a *Bolha a fülbe*, a *Mária és a Scapin*, a *szemfényvesztő* produkcióban szerepelt az elmúlt évadban. Az új évadban Bakos-Kiss Gábor az *Operettben*, Olt Tamás a *Fekete ég – A fehér felhőben* lép a közönség elé.

A Radnóti Színházban folytatja munkáját Martinovics Dorina, de megtartja szerepét a *Vitéz lélekben* és a *Boldogságlabirintusban*. Távozik a társulattól Eperjes Károly színművész, aki egyben a teátrum vezérigazgató-helyettese is volt.

A NEMZETI NYÁRON

A *Szentivánéji álom* bemutatójával nyílt meg a 10. jubileumi Shakespeare Fesztivál a Gyulai Várszínházban. A *Vitéz lélek* – a Nemzeti legtöbbet utazó előadása – a soproni Petőfi Színházban és Szentendrei Teátrum nyári fesztiválján volt látható. A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház és a budapesti Nemzeti közös produkciója, a *Zoltán újratemetve* a gyulai Várszínházban szerepelt másoron.

Jelenet a Zoltán újratemetve előadásból | fotó: Illovszky Béla

PÁLFI ÁGNES: MÖBIUSZ

Möbiusz címmel jelent meg Pálfi Ágnes kötete a Napkút Kiadónál. A Nemzeti Színház Szcenárium című folyóiratának társszerkesztője a 2003 után született költői termését adja

közre (*Új versek*), köztük egy önéletrajzi poémát, mely a *Szép volt, fiúk* címet viseli. A vaskos könyv második fejezete az 1967-től 2003-ig íródott versekből ad bő válogatást. A *Szín-vallomások*-ban vegyesműfajú írások, köztük két dramolett olvasható.

PROGRAMAJÁNLÓ

A MAGYAR DRÁMA NAPJA

szept. 21.

Nyílt nap a Nemzetiben

Hagyományos évadindító nyílt napot rendez a Nemzeti Színház. Két készülő előadás, a Fekete ég – A fehér felhő és az Egerek **nyílt próbájára** is betekinthetnek az érdeklődők. A **színházbejárás** mellett a színes programkínálatban lesz sok **gyermeknek szóló esemény**: többek között bábszínház, maszkkészítés és táncház. A Nemzeti színészeivel találkozhat a közönség **villámrándin**, lehetőség nyílik **közös fotózásra** is. **Beszélgetések** keretében találkozhatnak az évad első két premierjének, az Operettnek és a Szentivánéji álomnak az alkotóival. Születésnap koncertet ad **Udvaros Dorottya**, közelgő 70 éves születésnapja alkalmából előadóestet tart **Földes László Hobo**. A Nemzeti színészei (Tompos Kátya, Szűcs Nelli, Tóth Augusztina, Rácz József, Bakos-Kiss Gábor) **Szirtes Edina Mókussal** örömmel ünnélik. Újra megnyílik a Nemzeti Színház épülete mellett álló **Zikkurat**, ahol kiállítás, filmvetítés és felolvasószínház idézi meg Bánffy Miklós sorsát és életművét. A színház előtti téren **körhinta** üzemel.

részletes program: www.nemzetiszinhas.hu

mikor? hol?

szeptember 21. – 14 órától • a színház egész területén

EGEREK ÉS GYEREKEK

okt. 12.

Kölyöknap

Az Egerek színészei, artistái és drámapedagógusok várják a gyereknézőket a mesejátékhoz kapcsolódó közös játékokra és daltanulásra az előadás után. A Nemzeti Színház fontosnak tartja a színházba csábítani az ifjúság különböző korosztályait és a családokat előadásokon kívüli eseményekkel is. Ennek jegyében kerül sor minden hónapban egyszer a Kölyöknap eseményeire.

mikor? hol?

október 12. – 13 óra • Gobbi Hilda Színpad

EGYETEMISTÁK NAPJA

okt. 18.

Új falak tövében

Havonta egy alkalommal színházi egyetemisták diákklubjává változik a Gobbi Hilda Színpad, ahol a közönség a fiatalok legfrissebb munkáival, saját produkcióival, önálló kísérleteivel találkozhat. Az Új falak tövében című sorozat alkalmait táncház követi Berecz István vezetésével, elsőnek a moldvai talpalávalót a Csángáló zenekar muzsikálja.

mikor? hol?

október 18. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

KÖVEK ÉS TESTEK

okt. 29.

Szirtes Edina Mókus

Kortárs francia és belga költők versei egy különleges hangulatú koncert formájában szólnak meg Szirtes Edina Mókus zenéjével és előadásában. Az esten fellépnek a Nemzeti Színház színészei is: Tompos Kátya, Rácz József, Söptei Andrea, Tóth Augusztina, Szűcs Nelli, Bakos-Kiss Gábor.

mikor? hol?

október 29. – 19 óra 30 • Gobbi Hilda Színpad

médiatámogatónk

PORT.hu

FELNŐTT MESÉK

„A mese generációkon átívelő tudást ad. Létezésünkre keres szívderítő válaszokat, a kifejezésnek, szóalkotó leleménynek, tárháza, etikai kódex” – vallja Berecz András, aki a 2014/2015-ös évadban folytatja felnőtteknek szóló mesemondó estjeit.

– A mese azért fontos, mert úgy okos, hogy érthető, arányérzéke van. Korunk legtöbb okos embere érthetetlenül, színtelenül és sokat beszél. Az érthetlenség vonzó kód? Rangjel? Vagy már nagyon elsodródunk egymástól? A mese generációkon átívelő tudást ad. Létezésünkre keres szívderítő válaszokat, a kifejezésnek, szóalkotó leleménynek, tárháza, etikai kódex. Lehet élni nélküle, de ez nem veszélytelen – magyarázza Berecz András.

– Édesanyám nagyon jól figurázott – említi „mesterei” sorában az elsőt. – A példát, a kedvet tőle kaptam. Jól utánoztam. Ha valakit megláttam, aki furcsa volt, a lelkét, mint a lepkét, úgy kapta el! Jó hálója volt! És évek múlva is elővette. Nagy, tarka gyűjtemény volt, kacagtuk, bámultuk eleget! Az egyik mesterem Hazug Pista bácsi, Gyergyóalfaluról, aki az utolsó tíz évet lefoglalta, a nagyot mondó mesélést műveli. Hány János, Naszreddin Hodzsa, Ludas Matyi leszármazottja. Szép összetétel. Kakuk Marci is eszembe jut róla. Ő még a vesztes háborúból is győztesen jön haza. Ő nem nevette, hanem fakad belőle a derű. Még ha nem is szól, csiklandozást érez mellette az ember, hogy nevesen. Egy másik kedves mesemondóm, a zalai Gál Sanyi bácsi úgy belelkte magát a mesebe, hogy ezredszer is elsírta magát ugyanott, ki kellett várni, míg abbahagyja. Barát Jóska, akit Okosbolond Jósának is hívtak, tréfacsináló volt, ő csak sziporkázott. Samaras ember volt, bocsorokos, huszadik századi, győzelmes lelkű, vesztes székely. Az „agiátor eltársak” nem foglalkoztak vele, annyira „utolsó, semmi ember” volt. Egy olyan korban, amikor mindenkinek szájára odafagyott az igazság, az ő szabad száján kivirágzott. Pimaszul, kacagtatva, az Olümposzról lecacagva.

Berecz András szerint nagyon sokféle mesemondó van. Akad olyan, aki suttog, üvölt, csipdesi, pofozza a közönséget. Van, aki ül, motyog, alig lehet érteni, amit mond, és úgyis jó. Vannak olyan szavak, amikhez már nem kell semmi, mert olyan elevenek, érettek. Se fény, se hangszín, semmi. „Találósztól az ökör is meghököl” – azt mondja egy török nép. Hazug Pista bácsi meg azzal szokott dicsekedni, hogy: „Ha én a lába elé szót gurítok, maga a lábát kapja fel! Mert ha nem, üti el!”

A 2014/2015-ös évadban havonta egy alkalommal Berecz András gurítja lábunk elé a szót.

www.nemzetiszhaz.hu

BERECZ ANDRÁS ESTJEI

szept. 25., okt. 19.

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Félbevágott pipafüst

Régi kultúrákban is az énekmondók hangszerrel toldották meg mondanivalójukat. Nagyobbra nőttek az alakok, lázasabb lett a történet, hamarabb szíven találta a hallgatót, de még az énekmondót, mesélőt is. Moldvai kocsmákban nem rég még kobzás mellett iszogattak a csángó férfiak – reggelig nyúló balladákat hallgatva, csak ritkán beleénekelve.

Közreműködik: Balogh Kálmán cimbalomművész.

mikor? hol?

szeptember 25. – 19 óra 30
Kaszás Attila Terem

Rokonok söre

A csuvas embernek a világon minden jóról és szépről az atyafiság jut eszébe, és ha meglódul a lelke, akár egy egész este, egyhuzamban rokonairól dalol, rokonságát köszönti. Ezt akkor is megteszi, amikor nem is csak úgy, saját magától, hanem forró, mézes sörétől lódul egy jó nagyot, féktelen jókedvében! A rokon összetartást megszámlálhatatlan eleven hasonlatba, rengeteg költői képbe tömöríti. Így születik a sördal. Csuvas mesék, dalok, legendák a sörről, a sör szelleméről, a rokon összetartásról, szerelemről – Berecz András gyűjtéséből, fordításában és előadásában.

Közreműködik: Navratil Andrea (ének), Demeter László (koboz)

mikor? hol?

október 19. – 19 óra 30
Kaszás Attila Terem

A HITELES FORMA

Zalán Tibor alakja elképzelhetetlen a nyakában logó kereszt nélkül, melynek jelentéséről tartózkodóan vall. „Nem az Isten érdekel, hanem az ismeretlen. Már nem akarok közölni magamról semmit, csak keresni azt, amit én se tudok.”

Az írás egyik alapvető kérdése, mi az a technika, amely által testet ölthet az ismeretlen, sokszor még az író számára is rejtett tartalom. Mi az az öntőforma, amelybe az élmény leginkább átmenthető? Végignézve ezt a terjedelmes életművet, úgy tűnik, az idén hatvanéves Zalán Tibor munkásságának talán legfőbb mozgatórugója mindvégig a hiteles forma keresése. A regény, a dráma, a hangjáték, a mese, az esszé mind eszközül szolgált, de legfőképp a vers volt a társa. A költészet esetében azonban nem beszélhetünk csupán holmi formajátékról. Munkásságának minden korszakát halálos komolysággal és szenvedéllyel éli meg, mint egy szerelmet. Ezek a periódusok a '70-es évek végétől kezdődnek, írni komolyan ekkor kezdett. A szegedi diákévek után a költő Budapestre költözött, ahol éveken keresztül munkanélküli volt.

A Kádár-rendszer puha diktatúrája az ő életét sem könnyítette meg, nehezen talált kiadót, állást és igaz barátokat. 1980-ban jelenített meg első verseskötetét, a Földfogyatkozás, melynek verssoraiból Nagy László népi szürrealista hangját is kihallhatják a vájt fülű olvasók. Ezt követte az avantgárd örölete, hívták népies Kassáknak is. Majd jöttek a neoromantikus művek, szép, csendes szerelmes témák, talán akkor ragadt Zalán Tiborra egyfajta hősszerelmes költő-maszk. Ezt az Erósnak sűrűn hódoló költészetet váltotta fel a kiégés, elbizonytalanodás élménye 1989-ben, amelyet csendesebb, nyugodtabb, tűnődőbb hang követett, de kötetekben mindvégig képes volt a megújulásra és a megdöbbenésre.

Zalán Tibor létrehozott és megélt mindenfajta viszonyt a szavakkal, amit költő kívánhat. Legutóbbi két kötetét a Fáradt kadenciákat és a Holdfénytől megvakult kutyát elismerő kritika fogadta. 2013-ban jelent meg Papírváros című, öt kötetesre tervezett regényfolyamának harmadik része is, amelyet nyers erotikája miatt sokan vártak, mások inkább hangozatosan támadtak.

Írói munkássága mellett számos folyóirat szerkesztője volt, így például 1985–1991 között a Kortárs folyóirat versrovatának volt vezetője, majd a Szivárvány, chicagói folyóirat budapesti társszerkesztője és az Iskolakultúra rovatvezetője, 2000–2001 között a Kelet főszerkesztője

VERSEK SZÓDÁVAL

okt. 15.

fotó: Hegedűs Györgyi

Vendég: Zalán Tibor

„Könyvek és díjak keresztetkék az utamat az elmúlt húsz évben, megismertem a sikert, és meg a nagy bukásokat is. Folyton támadások keresztüzében álltam, s becsületesem legyen mondván, talán lesz, ki elmondja egyszer, most is azon az úton haladok, amelyet annak idején, jól-rosszul, kijelöltem magamnak. Sem csoportokhoz, sem körökhöz, sem társaságokhoz, sem politikai érdekszövetségekhez nem tartozom. Úgy képelem, létezik egy olyan értelmiségi magatartás, amely biztosítja az embernek a szabad gondolkodói státusát.”

Zalán Tibor, Curriculum vitae (1994)

mikor? hol?

október 15. – 19.30 • Kaszás Attila Terem

volt, emellett írt drámát, színpadi adaptációt, hangjátékot, dolgozott jó pár színház számára dramaturgként is.

Egy költőről mindig sokat elárulnak barátai és mesterei. Zalán Tibor esetében a már említett Nagy Lászlón túl még a fiatalon elhunyt Szivéri János neve fontos, illetve Huzella Péter Kossuth-díjas zeneszerző, előadóművész, aki 1989 óta szerzőtársa a költőnek, turnéztak együtt az Egyesült Államokban, és több közös albumot jelentettek meg. Ennél a három névnel többet azonban nem nagyon említhetünk, ugyanis Zalán Tibor a '80-as években úgy döntött, kivonul az irodalmi életből. Hogy mi állt ennek hátterében, arról is minden bizonnyal hallhat a közönség a Versek szódával október 15-i nyitóestjén.

UGHY SZABINA

Költők a színházban

Versek szódával – a sorozat folytatódik és megújul

Zalán Tibor, Beck Zoltán, Szabó T. Anna, Pion István, Müller Péter Sziámi, Ladi Katalin, Vörös István és Iancu Laura – ők napjaink egyik legnépszerűbb irodalmi műsorának, a Versek szódával című sorozatnak a vendégei a 2014/2015-ös évadban. A Nemzeti Színházban második évadában lép a Kultúr vonal Produkciók Iroda és a Magyar Írószövetség által közösen létrehozott Versek szódával, amely a talkshow stílusát megidézve, oldott, pezsgő környezetben faggatja az egyébként talán zárkózottabb, szemérmesebb alkatú poétákat.

Az estsorozat fiatal házigazdája, Mikos Ákos a meghívott költők mellett társművészeket és barátokat is a színpadra hív, hogy a vendégekről minél teljesebb képet adjon hobbijuk, kedvenc időtöltésük, más művészeti tevékenységük bemutatásával.

Idén a műsor több szempontból is megújul. Egyrészt arculatában, másrészt a költők mellett közismert dalszerzőket és slammereket is megszólít, hogy a közönség a líra szerteágazó és friss műfajaihoz is betekintést nyerhessen minden hónap harmadik szerdáján. A sorozat professzora Tarján Tamás szellemes verselemzése mellett egy grafológust is segítségül hív, aki minden bizonnyal újabb árnyalatokkal színesíti a költőkről kialakult képet.

Magyar Nemzet

Polgári napilap

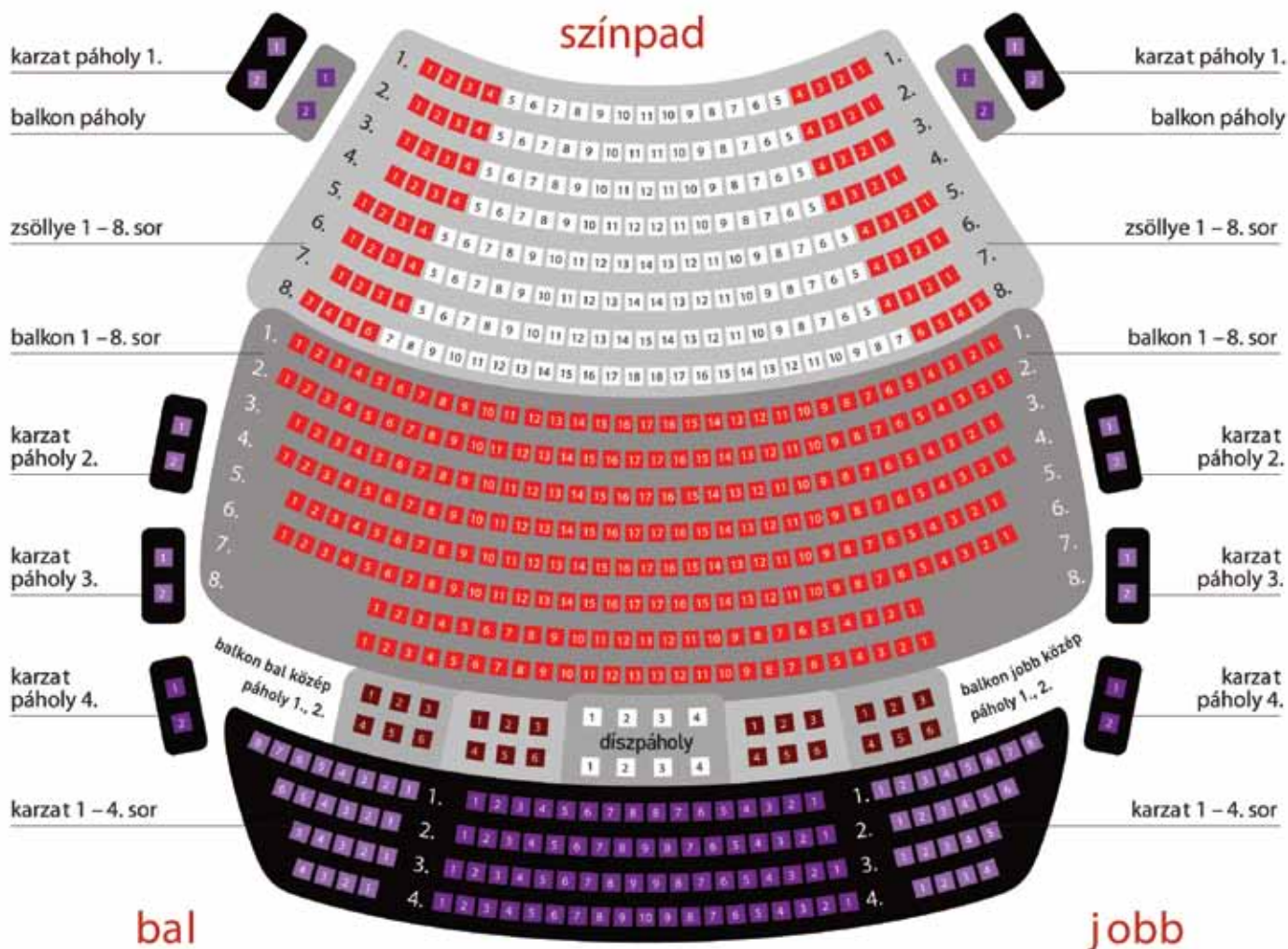
HÍR

HITEL

HAGYOMÁNY

NEMZEDÉKEK ÓTA

Nagyszínpad jegy

1. Árkategória
 2. Árkategória
 3. Árkategória
 4. Árkategória

Bővebb jegy- és bérletinformációk:

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1. | telefon: (+36 1) 476 6868

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28. | telefon: (+36 1) 373 0963, 373 0964, 373 0995, 373 0996, fax: 331-2837

NYÁRI NYITVA TARTÁS

Jegypénztár a Nemzeti Színházban:

június 15-ig: H-P 10-18 óra, Szo-V 14-18 óra

június 16-augusztus 19.: zárva

augusztus 21-augusztus 31.: H-P 10-18 óra, Szo-V zárva

Andrássy úti jegyiroda:

június 15-ig: H-P 10-18 óra, Szo-V 11-19 óra

június 16-augusztus 19.: H-P 10-18 óra, Szo-V zárva

augusztus 21-augusztus 31.: H-P 10-18 óra, Szo-V zárva

BÉRLETTEL A PREMIERRE!

MECÉNÁS BÉRLET

27 000 Ft

5+1 előadásra érvényes, a nagyszínpadi bemutatókra (fix dátumok) és egy szabadon választott stúdiószínpadi előadásra:

OPERETT (bemutató: 2014. szeptember 5.), **SZENTIVÁNEJI ÁLOM** (bemutató: 2014. szeptember 19.), **A NAGYÚR** (bemutató: 2014. december 19.), **KÖRHINTA** (bemutató*: 2015. február), **DON QUIJOTE** (bemutató*: 2015. április) + 1 szabadon választott stúdiószínpadi előadás (* tervezett dátumok)

A MECÉNÁS bérletből a Nemzeti Színház mindössze 50 darabot bocsát ki! Az öt nagyszínpadi premier mellett a stúdiószínházi alkalom nem premierre szól. A bérlet a zsöllye középüléseire váltható be, stúdiószínpadi előadásnál a bérleteseknek előre kijelölt, kiemelt helyre szól. A MECÉNÁS bérlettel rendelkező nézőinket szeretettel várjuk a bemutatót követő zártkörű premier bankettre.

» A jegyek a stúdiószínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) előadásaira, A per című előadásra, ill. a premierekre (kivéve a korlátozott számban váltható MECÉNÁS) bérletet.

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évre érvényesek és csak a megadott előadásokon használhatók fel.

» Diákberlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» A bérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék át jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

VÁLTSON BÉRLETET A 2014/15-ÖS ÉVADRA!

Válasszon bérleteink közül előadások és ülőhelyek alapján! Újdonságunk a szabadbérlet és a „félszabad” bérlet: Ön válogathatja össze a bérlet mindegyik előadását, vagy azok egy részét. További újdonság a vegyes bérlet, amelyben nagyszínpadi és stúdiósínpadi előadások „vegyesen” szerepelnek. Korlátozott számban kapható a premierekre szóló Mecénás bérlet.

STÚDIÓSÍNPADI BÉRLETEK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, rendhagyó nagyszínpadi nézőtér):

LUKÁCS MARGIT bérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely repertoáron lévő stúdiósínpadi előadásra érvényes
5 400 Ft

NÉMETH ANTAL bérlet **3 előadásra**

BOLDOGSÁGLABIRINTUS, MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL + 1 db szabadon választott előadás
6 200 Ft

HEVESI SÁNDOR bérlet **5 előadásra**

CSEHOV EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁI, FODRÁSNŐ, BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL + 2 db szabadon választott előadás
10 400 Ft

DIÁKBÉRLETEK

BUBIK ISTVÁN diákbérlet **3 előadásra**

3 000 Ft

KASZÁS ATTILA diákbérlet **4 előadásra**

3 600 Ft

A diákbérletek bármely előadásra beválthatók, a nagyszínpadi előadások esetében a karzatra szólnak. (Kivéve az első ötven jelentkezőt, akik a zsöllye szélső helyeire is kérhetik jegyüket!)

Pedagógusok és diákok figyelmébe ajánljuk!

A 2014/2015-ös évadban megújítjuk diákbérleteinket. Így nem csupán az előadások dátumát, de az előadásokat is Önök választhatják ki. Diákbérletet továbbra is nagyon kedvező áron kínálunk:

3 előadásra 3000 Ft-ért, 4 előadásra 3600 Ft-ért.

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD: Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**, Arthur Honegger – Paul Claudel: **JOHANNA A MÁGLYÁN**, W. Shakespeare: **AHOGY TETSIK**, Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**, Witold Gombrowicz: **OPERETT**, W. Shakespeare: **SZENTIVÁNEJI ÁLOM**, Molnár Ferenc: **A FEHÉR FELHŐ**, Bánffy Miklós: **A NAGYÚR**, Sarkadi István – Fábri Zoltán – Nádasy László: **KÖRHINTA**, Cervantes – Mihail Bulgakov: **DON QUIJOTE**, Ratkó József: **SEGÍTSD A KIRÁLYT!**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok

STÚDIÓSÍNPADOK (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon) Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **BOLDOGSÁGLABIRINTUS**, Szergej Medvedyev **FODRÁSNŐ**, Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeson: **SÖR – SHAKESPEARE ÖSSZES RÖVIDÍTVE** (angol nyelven), Földes László Hobo: **BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL**, Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**, Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**, A. P. Csehov: **HÁROM NŐVÉR**, A. P.

Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK**, Juhász Ferenc: **SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ**, Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénard **ÖDÖN**: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**, Örkény István: **TÓTÉK**, William Nicholson: **ÁRNYORSZÁG**, Zelei Miklós: **ZOLTÁN ÚJRATETVE**, Makszim Gorkij: **ÉJJELI MENEDÉKHELY**, Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**, Csiky Gergely: **INGYENÉLŐK**, Henrik Ibsen: **BRAND**, Márai Sándor: **CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok

NAGYSZÍNPADI BÉRLETEK

I. árkatagória: zsöllye közép

II. árkatagória: balkon közép (a bérletek esetében ebbe a kategóriába nem tartozik bele a zsöllye jobb és bal oldala; a bérletek értékesítését a balkon középső részéről kezdjük)

III. árkatagória: karzat közép

TOLNAY KLÁRI bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	15 000 Ft
II. kategória	11 200 Ft
III. kategória	8 200 Ft

EGRESSY GÁBOR bérlet **4 előadásra**

AHOGY TETSIK, SZENTIVÁNEJI ÁLOM + 2 szabadon választott előadás

I. kategória	10 800 Ft
II. kategória	8 400 Ft
III. kategória	6 300 Ft

SZIGLIGETI EDE bérlet **6 előadásra**

VITÉZ LÉLEK, JÁNOS VITÉZ, KÖRHINTA + 3 szabadon választott előadás

I. kategória	15 500 Ft
II. kategória	12 600 Ft
III. kategória	9 400 Ft

VEGYES BÉRLETEK

MÉSZÁROS ÁGI bérlet **szabadbérlet, 7 előadásra**

Bármely repertoáron lévő 4 nagyszínpadi és 3 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	16 100 Ft
II. kategória	13 800 Ft
III. kategória	11 300 Ft

JÁSZAI MARI bérlet **4 előadásra**

JOHANNA A MÁGLYÁN, BOLDOGSÁGLABIRINTUS + 1 db szabadon választott nagyszínpadi és 1 db szabadon választott stúdió előadás

I. kategória	8 900 Ft
II. kategória	7 800 Ft
III. kategória	6 500 Ft

SINKOVITS IMRE bérlet **6 előadásra**

VITÉZ LÉLEK, A NAGYÚR, SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ + 2 db szabadon választott nagyszínpadi és 1 db szabadon választott stúdió előadás

I. kategória	13 800 Ft
II. kategória	11 900 Ft
III. kategória	9 500 Ft

Nagyszínpad	5	P	19:00
Nagyszínpad	6	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	6	Szo	11:00
Nagyszínpad	11	Cs	19:00
Nagyszínpad	19	P	19:00
Nagyszínpad	20	Szo	15:00
	21	V	14:00
Kaszás Attila Terem	25	Cs	19:30
Nagyszínpad	27	Szo	19:00
Nagyszínpad	27	Szo	19:00
Gobbi Hilda Színpad	28	V	19:00
Nagyszínpad	5	V	19:00
Nagyszínpad	6	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	7	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	8	Sze	19:00
Nagyszínpad	11	Szo	11:00
Nagyszínpad	12	V	11:00
Gobbi Hilda Színpad	12	V	13:00
Nagyszínpad	13	H	19:00
Kaszás Attila Terem	13	H	19:30
Nagyszínpad	14	K	19:00
Nagyszínpad	15	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	15	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	15	Sze	19:30
Nagyszínpad	16	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	16	Cs	19:00
Nagyszínpad	17	P	19:00
Nagyszínpad	18	Szo	19:00

Operett I Witold Gombrowicz | **PREMIER**

Operett I Witold Gombrowicz

Királyok a cselédlépcsőn I Gombrowicz – groteszk a színházban (konferencia)

Operett I Witold Gombrowicz

Szentivánéji álom I William Shakespeare | **PREMIER**

Szentivánéji álom I William Shakespeare

Nyílt nap a Magyar dráma napján I a Nemzeti Színház egész területén

Félbevágott pipafüst I Berecz András ének- és mesemondó estje

Fekete ég – háborús előhang

Molnár Ferenc: **A fehér felhő** - mirákulum egy részben | **PREMIER**

Fekete ég – háborús előhang

Molnár Ferenc: **A fehér felhő** - mirákulum egy részben

Boldogságlabirintus I Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert

OKTÓBER

Operett I Witold Gombrowicz

Tóték I Örkény István (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)

Három nővér I A. P. Csehov (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)

Liliomfi I Szigligeti Ede (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)

Egerek I Urbán Gyula | **PREMIER** (a Karaván Színház előadása)

Egerek I Urbán Gyula (a Karaván Színház előadása)

Kölyöknep I az Egerek előadáshoz kapcsolódóan

Szentivánéji álom I William Shakespeare

Ballada a két sebzett hattyúról I Földes László Hobo

Vitéz lélek I Tamási Áron

Fodrásznő I Szergej Medvedyev

Shakespeare Összes Rövidítve I Madhouse Theatre Company | angol nyelven

Versek szódával! Avagy költők másképp I vendég: Zalán Tibor

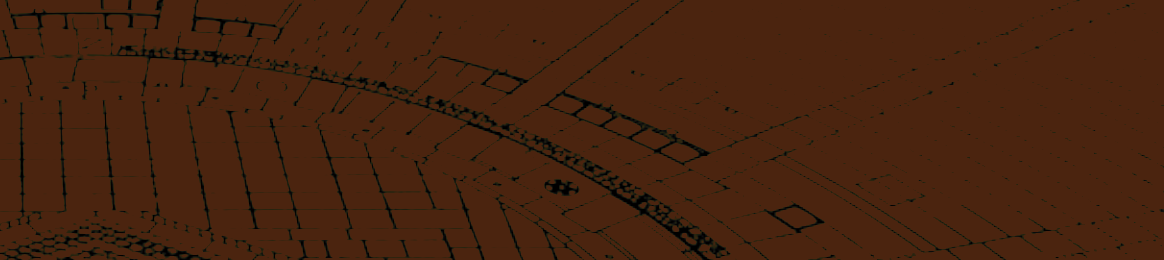
Fekete ég – háborús előhang

Molnár Ferenc: **A fehér felhő** - mirákulum egy részben

Boldogságlabirintus I Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert

Operett I Witold Gombrowicz

Szentivánéji álom I William Shakespeare

Gobbi Hilda Színpad	18	Szo	19:00
Nagyszínpad	19	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	19	V	19:00
Kaszás Attila Terem	19	V	19:30
Nagyszínpad	20	H	19:00
Nagyszínpad	21	Szo	19:00
Gobbi Hilda Színpad	21	K	19:00
Nagyszínpad	22	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	22	Sze	19:30
Nagyszínpad	26	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	26	V	19:00
Nagyszínpad	26	V	15:00
Nagyszínpad	27	H	19:00
Nagyszínpad	28	K	19:00
Kaszás Attila Terem	29	Sze	19:30

Új falak tövében I egyetemisták napja és táncház

Ahogy tetszik I William Shakespeare

Vissza a gyökerekhez I Hobo életmű sorozata 1. koncert, utána közönségtalálkozó

Rokonok söre I Berecz András ének- és mesemondó estje

Fodrásznő I Szergej Medvegyev

Fekete ég – háborús előhang

Molnár Ferenc: **A fehér felhő** - mirákulum egy részben

Boldogságlabirintus I Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert

Mesés férfiak szárnyakkal I Zsukovszki – Szénási – Lénárd

Tudod, hogy nincs bocsánat – József Attila-est I Földes László Hobo

A kaktusz virága I Pierre Barillet – Jean Pierre Grédy (a Szolnoki Szigligeti Szính. vend.)

Cseresznyés kert I A. P. Csehov (a Szolnoki Szigligeti Színház vendégjátéka)

Lovatlan Szent György I Molnár László Ady-estje (a Szolnoki Szigligeti Szính. vend.)

Vitéz lélek I Tamási Áron

Szentivánéji álom I William Shakespeare

Kövek és testek I Szirtes Edina Mókus és a Nemzeti Színház művészeinek koncertje

A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

Jelenet az Operett című előadásból | fotó: Eöri Szabó Zsolt

Az Operett és a Szentiván éji álom című előadásokat 16 éven felülieknek ajánljuk!

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2014. szeptember – 2. évfolyam, 6. szám

A Szcenárium a szeptemberi, évadindító számában a szerkesztők és a szerzők nyári kalandozásairól ad körképet. Fesztiváltudósítások számolnak be a Pécsi Országos Színházi Találkozóról, a POSZT-ról, a gyulai Shakespeare Fesztiválról és az Avignoni Fesztiválról. A Nemzeti Színház 2014/2015-ös évadjának első bemutatójához kapcsolódik Pályi

András műfordító írása Gombrowicz Operettjéről. A bábos témában született írásokkal a színházművészet egyik fontos, Magyarországon talán kissé háttérbe szorult területéről szólunk. A Shakespeare-emlékév apropóján született tanulmányok a drámaíró és a vallás viszonyát, valamint a műveiben továbbélő középkori műfajokat elemzi.

„Az angyalok (...) csak abban a pillanatban léteznek, amikor végzetel terhes feladatukat végzik. Életük a rájuk bízott üzenetben testesül meg. Az üzenethozó maga az üzenet, és az üzenet legkisebb részlete is lényeges. Az angyal minden egyes jel erejére összpontosít, minden egyes tekintetre, minden egyes szótagra és intonációra, a legkisebb ritmikai modulációra és a legmegfoghatatlanabb csöndre is. De annak nincs a tudatában, hogy mit mond az üzenet annak a személynek, aki kapja.” (Eugenio Barba)

„Kantor a halálból az életbe történő átmenet drámaiságát a Halálszínház koncepciójává tette, abban a meggyőződésben, hogy az autentikus alkotás egyetlen lehetősége és értelme a lélek megmentésére tett, kérelhetetlen halállal szembeni kísérletek megmutatása. Színészeitől elvárja a tárgyi létmódot idéző fegyelmezett fizikai magatartást, és úgynevezett »manekenekhez«, önmaguk képmására formált bábokhoz kapcsolja őket, mivel azokat a halál szubsztanciáját hordozó lényeknek tekinti.” (Szász Emese)

„Múlt, jelen, jövő. Emlékekbe fagyva bennünk halmozódik személyes múltunk. Vonz a múlt, a visszatérés édes fájdalma, de aki az emlékeit eléri, halott. A megtartani vágyott múlt nyújtózkodik, de nem érhet a jelenig. Az emlékeibe merült ember előtt ott tornyosul egy újabb elérhetetlen szféra: az ismeretlen jövő. Remény képeben ez hívja a lelket a létben maradni. De a jövő szintén érinthetetlen.” (Végh Attila)

A szeptemberi szám tartalmából

Matei Vişniec: Avignon 2014 – jegyzetek és impressziók | Pályi András
Gombrowicz Operettjéről | Eugenio Barba: Új szavak régi utakra | A
báb mint régi-új színpadi médium – interjú Kovács Géza bábművésszel
| Végh Attila esszéje: Nietzsche színháza | Shakespeare 450 – Fabiny
Tibor és Szőnyi György tanulmányai | Arcmás: A. Szabó Magda

a **szcenarium** megvásárolható

a Nemzeti Színházban és az Andrassy úti jegyirodában
és országsszerte a nagyobb hírlapüzletekben

„Korábban úgy gondolták, hogy az Erzsébet-kori színház egy elvesztett vallásosság kompenzációja, ám Knapp azt bizonyítja, hogy az Erzsébet-kori színház intézményrendszere is egy sajátosan vallásos igénnyel fellépő szolgálat („kind of ministry”) volt, amely nem konfrontálódott Isten ígéjével, legfeljebb annak eltorzult képviselésével. Tehát nem „kompenzációról” van szó; hanem a színház a vallási és ezen túl a nemzeti közösség összetartozásának tudatát kívánta erősíteni.” (Fabiny Tibor)

„...közép-európai családragénybe illő, ahogyan idejön egy zsidó cipész Galíciából, és a magával hozott hagyományaiból, vallásából, félelmiből is táplálkozó, ám nagyon is magyar tradicionális bábjátékot kezd el művelni, ami aztán több mint százhusz éven keresztül generációk élményanyagának lesz meghatározója. Kell-e ennél jellegzetesebb hungarikum, mint *Vitéz László*?” (Kovács Géza)

„Amit Boka Gábor művel a János vitézzel, az maga a szabadságra nevelés. A mesélő élő egyenesben javítja, helyesbíti, lábjegyzeteli, írja át az ismert költő ismert történetét. Vitatkozik a szerzővel: ezzel meghívja őt közénk. A mesélő, ha »kottából focizik«, csak nekromanta. Halott-idéző feketemágus. De ha a mindenkori mesélő a mindenkori szerző vitapartneréül, alkotótársául ajánlkozik egy produkcióban, nem egy hullát segít föl a sírból, hanem újra föltámasztja az eleven embert.” (Juhász Kristóf)

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

Makszim Gorkij

ÉJJELI MENEDÉKHELY

Rendező: Viktor Rizsakov

Bemutató: 2014. november 8.

TÓTH
László

TÖRŐCSIK
Mari

Horváth Lajos Ottó és Nagy-Kálózy Eszter a Szentivánéji álom című előadásban | fotó: Eöri Szabó Zsolt

PREMIEREK: Witold Gombrowicz: **Operett** I William Shakespeare: **Szentivánéji álom** I **Fekete ég** (háborús előhang) – Molnár Ferenc: **A fehér felhő** (mirákulum egy részben) I Urbán Gyula: **Egerek**

TOVÁBBI ELŐADÁSOK: Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **Boldogságlabirintus** I Örkény István: **Tóték** I A. P. Csehov: **Három nővér** I Szigligeti Ede: **Liliomfi** I Földes László Hobo: **Ballada a két sebzett hattyúról** I Tamási Áron: **Vitéz lélek** I Szergej Medvedyev: **Fodrásznő** I Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeson: **SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve)** I Versek szódával! – vendég: **Zalán Tibor** I William Shakespeare: **Ahogy tetszik** I Berecz András: **Rokonok söre, Félbevágott pipafüst** I Hobo-koncert: **Vissza a gyökerekhez** I Oleg Zsukovszki – Szénási Miklós – Lénárd Ödön: **Mesés férfiak szárnyakkal** I József Attila: **Tudod, hogy nincs bocsánat** I Pierre Barillet – Jean Pierre Grédy: **A kaktusz virága** I A. P. Csehov: **Cseresznyés kert** I Ady Endre: **Lovatlan Szent György** I Szirtes Edina Mókusz és a Nemzeti Színház művészeinek koncertje: **Kövek és testek**